

Acésta f6ia ese
cate 3 c6le pe luna
si costa 2 fiorini v. a.
pentru membrii aso-
ciatiunei, 6ra pentru
nemembrii 3 fr.
Pentru strainatate
1 galbenu cu porto
postei.

TRANSILVANI'A.

F6i'a Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Abonamentul se
face numai pe cate
1 anu intregu.
Se abon6dia la Comi-
tetulu asociatiunei in
Sibiu. s6u prin posta
s6u prin domni co-
lectorii.

Nr. 17 si 18.

Brasiovu 15. Septembrie 1874.

Anulu VII.

Su m a r i u : Procesu verbale. — Raportulu secret. II. despre activitatea comitetului asoc. trans. pre 187²/₃ si 187³/₄. — Raportulu bibliotecariului asoc. trans. pro 187²/₃ si 187³/₄. — Relatiunile proprietatii de pamentu in Transilvani'a. — Lupt'a pentru dreptu. (Continuare.) — Epilogu la documentele historice publicate p6na acumu. — Lege pentru regularea proprietatiloru statului dein Basarabi'a ocupate de locuitorii colonisti si domenieni. — Persecutiunea limbei romanesci de c6tra 6lerulu grecescu. — Speciile de struguri ce se gasescu in viile dein Prahova. — Societatea academica romana. — Publicarea baniloru incursi. — Dare de s6ma. — Bibliografia.

Nr. 196—1874.

Procesu verbale

susceptu in siedinti'a I. a adunarei generali anuali, tienute de asoc. trans. pentru literatur'a rom. si cultur'a poporului rom. in opidulu Dev'a la 10. Aug. 1874 in biserica romana gr. or.

I. Desu de dimin6tia celebranduse cultulu divinu spre a se cere benecuventarea ceriului preste lucrurile asociatiunei, membrii, conforma programei alaturate, la 9 6re antemeridiane se adunara in locul memoratu si prin un'a deputatiune al6sa invitara pre Esc. Sa br. Lad. Vas. Popp, presedintele asociatiunei, la siedinti'a. Esc. Sa presentanduse si salutatu fiindu dein partea celoru presenti cu viue aclamatiuni de „se trai6sca,” deschide adunarea cu una cuventare bine simtita, aretandu maretulu scopu culturale, c6tra care trebue se tindemu cu totii f6ra deosebire politica s6u confessionale: Cuventarea primita cu aplause se alatura la acestu procesu verbale.

II. Dn. Ioane Papiu, protopopu in Dev'a, saluta in numele seu, si alu romaniloru dein Dev'a si tienutu pre dn. presedinte si intr6g'a adunare esprimendu si bucuria 6nimei pentru tienerea adunarei gen. a asociatiunei n6stre in acestu opidu, prin ce romaniloru devani li se dede placut'a ocaziune de a-si manifesta si cu ac6sta cale, sincer'a loru aderintia la toti pasii si la t6te nesuintiele culturale, ce le face asociatiunea n6stra si cu densa natiunea romana.

Salutatiunea fraterna si cordiale adunarea o intempina cu orari de „se trai6sca.”

III. Presidiulu prov6ca adunarea se-si al6ga dupa usu 3 notari, si la propunerea presidiului se alegu prin aclamatiune: profesoriulu de universitate Dr. Gregoriu Silasi, avocatulu Michaiile Bontescu, si concipistulu advocatiale Alesiu Olariu, cari invitati ocupa locul la m6sa presidiale.

IV. Cerendu cuventu membrulu Gregoriu Mezei interpel6za pe presidiu, ca dein ce cauza nu se tien6 in anulu trecut 1873 adunare gen., dein care netienere resulta si 6recare dauna materiale, si, repetienduse atari netieneri, ar' pot6 result6 daune si morali pentru asociatiune, cum s'a templat 6 „asociatiunea aradana.”

Presedintele observa, ca dupa trecutulu de p6na acuma alu „asociatiunei transilvane” interpelantele nu p6te av6 nece unu temei 6 de a se teme, ca asociatiunea n6stra va suferi daune morali, c6 cele aieptate de densulu; altmentre cu referire la netienerea adunarei gen. in anulu trecut 6 se nu preocupamu reportulu comitetului, in care se va da seama despre t6te.

Adunarea consentindu cu espunerile presedentiali trece mai departe la ordinea dilei.

V. Inainte de a se apuca de lucrurile ulterioari ale adunarei, dn. presedinte isi plinesce una trista detorintia, onorandu prin insufletite cuvente memori'a acelor 6 fosti membrii ai asociatiunei, pre cari dela ultim'a adunare gen. inc6ce crud'a m6rte ii rapi dein midiloculu nostru. Anume in 1873 isi terminara cursulu vietiei pamentene: Metrop. br. Andreiu Siaguna, episcopu Iosifu Popu-Selegeanu, prepositu Macedonu Popu, assesoru Georgiu Bardosi, directoru gimn. Dr. Ioane M. Lazaru nemembru; vicepresedintele Albei regie, Demetriu Mog'a, meritatu pentru serviciulu publicu si zelosu in fav6rea natiunei, mai departe membri senatorele Michailu Dobo, propriet. Savu Labontiu; 6r' in 1874 proprietariulu Marinoviciu, secretariulu guber. Nicolau Barbu, comisariu financ. Damianu Dateu, bar. Eudoxiu Hurmuzachi, si membrulu onorariu cons. ministeriale Gustavu Groiss.

Desclinitu consacra c6te-va momente de pi6sa aducere aminte marelui barbatu romanu metropoliului bar. Siaguna, c6 primului presedinte alu asociatiunei n6stre, si unui din cei mai activi staruitori ai infientiarei asociatiunei, si ai santionarei statuteloru ei, arata marea perdere si durere pentru natiunea romana, si deci prov6ca pe adunare, c6 acestei perderi si doreri aduncu sentite, se damu espression6 prin una „eterna amentirea lui.”

Membrii adunarei scolanduse si arata sentimentulu lor 6 de durere prin una intreita: eterna memori'a lui!”

Asemenea inton6dia presedintele si perderea, ce sufer6 asociatiunea n6stra si natiunea romana prin perderea celoru alalti preamentiti barbati, observandu deosebitu despre bravulu N. Marinoviciu, c6

de si tata de familia, totusi in ór'a mortii si-aduse amente si de interesulu generale alu natiunei, fundandu 2373 fl. v. a. pentru stipendia pre seam'a studentiloru romani mai lipsiti. Provóca dreptu aceea pe adunarea, cá si acestora se le uredie dein ánima recunoscatória una: „eterna amentirea lorú.“

Membrii adunarei generali consiemtiendu cu cele espuse de dn. presiedinte, prin scolare si prin un'a „eterna amentirea lorú“ si manifesta dorerea si recunoscenti'a animelóru sale.

VI. Presiedintele propune alegerea comissiuniloru prevediute in programa, in urm'a carei membrulu Ausentiu Severu descopere, cá membrii adunarei dupa un'a prealabile contielegere au si desemnatu pre persónele alegunde in comisiuni. List'a acestora punendu-o pre mas'a biroului, dupa acésta lista, presidiulu propune, ér' adunarea prin aclamatiune alege:

a) in comissiunea pentru examenarea ratiociniului despre anii trecuti pre protop. Simionu Balintu, dr. Aureliu Brote, perceptore Ioane Filipescu, adv. G. Secul'a si notariulu comunale Il. Muciu;

b) in comissiunea pentru preliminarea bugetului pre anulu venitoriu, pre canon. I. Antonelli, protopopu Ioane Ratiu, econ. Greg. Mezei, adv. dr. Petcu, profes. dr. Ilariu Puscariu;

c) in comissiunea pentru inscrierea membriloru noui si incassarea tacselorú, pre propriet. Ioane Popu Maioru, pre Ioane Papiu si prof. I. Candrea.

d) in comissiunea de motiuni si propuneri pre Aus. Severu, avocatulu Ioane Maioru, protop. Mihaltianu, protop. Ben. Densusianu, adv. Nicolae Barbu, profes. Teod. Rosiu si dr. I. A. Lapedatu.

VII. Presiedintele provóca pe oficialii comitetului, se-si faca rapórtelú de pre anii trecuti 187²/₃ si 187³/₄. Suinduse pre tribuna secretariulu II. I. V. Rusu, cetesce alaturatulu raportu despre lucrarile si fasele mai notabili, prin cari trecú asociatiunea in predisii doi ani.

Dupa cetirea raportului ascultatú cu tóta interessarea, presiedintele face observatiunea, cá de-si raportulu secretariale pana acum se indatiná a se luá numai spre scientia; considerandu inse, cá acel'a cuprinde in sine lucruri, la cari adunarea are de a'si face reflexiunile sale, si considerandu, cá coprende si respunsu la interpelarea d-lui Greg. Mezei amenitu sub Nr. IV., asia e de parere, se se dea acelu raportu comissiunei pentru motiuni si propuneri, cá se-si faca reflexiunile, si astu-felu se póta veni la desbatere in plenulu adunarei.

Adunarea adera la opiniunea d-lui presiedinte si decide, cá raportulu se se predea memoratei comissiuni.

VIII. Cassariulu dn. Constantinu Stezariu invitatu de presidiu, asisderea depre tribuna cetesce

ratiociniulu in detaliu, si anume atátu despre starea fondului asociatiunei, care actualmente are capitalu de.....cátu si a fondului academiei cu.....

Ambe se transpunu comissiunei pentru examenarea ratiociniului, cá in siedinti'a urmatória se-si faca raportulu.

IX. Urmédia cetirea raportului despre starea, acrescamentulu bibliotecei prin dn. bibliotecariu I. Cretiu, insocitu de un'a interesanta prefatiune despre bibliotece in genere. Dein acestu raportu aici aclusu se vede, cá bibliotec'a asociatiunei numera in presente, aprópe la 2000 volumene, si colectiune numismateca.

Adunarea le ia tóte spre placuta scientia.

X. Presiedintele face cunoscutu adunarei, cá la birou sosira cinci telegrame salutatórie, anume: dela romanii dein Clusiu, dela dr. I. Dragescu dein Craiov'a, dela inteligenti'a si poporulu naseudeanu; dela dnii Popeea, Petricu, Popescu, Rosc'a dein Valcele, in fine dela dnii dr. Popu, Petrescu, Bacea, Brateanu, Popu, Porutiu, Cior'a, Clainu si Mihaltianu dein Sibiu. Se cetescu tóte in audiulu adunarei, cupriendu tóte sincere orari, cá asociatiunea nóstra si cu ea natiunea romana se inflorésca, si adunarei generale prin oper'a sa, sei succéda a face inca unu pasu inainte cátra tient'a culturale si mantuitória.

Adunarea cu entusiastice vivate ia notiti'a despre interesarea confratiloru din departare.

XI. Presidiulu incunoscientieza, cá se insinuara 6 dissertatiuni, anume: dela Aus. Severu, doctorandulu Vui'a din Pest'a, profes. dr. Lapedatu, profes. dr. Silasi, ases. consistoriale Zachari'a Boiu si protopopu I. V. Rusu; biroulu admitendu-le a se perlege, provóca in ordinea prememorata, pre Aus. Severu la cetire, care de pre tribuna intre repetite manifestari de conplacere ale adunarei, tiene interesantele séu discursu, „Causele miseriei poporului romanu, urmarile ei, si incercari de a o delaturá,“ care se aclude la acestu procesu verbale.

Urméza apoi doctorandulu Vui'a, cu totu asia de interesant'a sa dissertatiune despre „arderea cadavrelorú,“ alaturatu aici, care dissertatiune fú asemenea ascultatá de adunare cu viu interesu.

Cu acestea la propunerea presidiului adunarea la 1¹/₂ óra dupa amédia se intrerumpe, spre a se continuá dupa amédia la cinci óre.

XII. Pentru a se dá cetire dissertatiuniloru, urmandu siedinti'a si dupa amedi la 5 óre, disertara prof. dr. I. Al. Lapedatu despre, „cultur'a poporului in specie la romanii, ér' dupa densulu professorulu dr. Gregoriu Silasi despre „insemnatarea literaturéi romane traditiunali.

Adunarea ascultá si aceste disertatiuni, cá si pre cele precedenti, cu interesare si placere si aceste sentimente ale sale si-le manifesta de repetite ori prin aclamatuni.

XIII. Cu aceste presedintele inchiendu la 8 ore de séra siedinti'a I, a II. o defige pre 11. Augustu la 9 ore antemeridiane.

Se iea spre scientia comprobatoria.

Inchieiatu, perlesu si subscrisu.

Presedintele
Lad. B. br. de Popp.

Notarii adunarei generali
Dr. Gregorin Silasi mp.
prof. de universitate.
Michaele Bontescu mp.
Alecsiu Olariu mp.

Raportulu secret. II. despre activitatea comitetului asoc. trans. pre 187²/₃ si 187³/₄.

I.

Conformu § 32 lit g) dein statute, mi permitu a raportá despre activitatea comitetului asociatiunei pre anii 187²/₃ si 187³/₄, adeca pre tempulu dela adunarea generale tienuta in Sabesiu in 5. Augustu 1872 pana la adunarea gen. presenta.

Comitetulu asociatiunei transilvane in decursulu anului 187²/₃ a tienutu cu totulu 15 siedintie, dein cari 10 ordinare si 5 estraordinare, ér' in anulu 187³/₄ ce espireza degá a tienutu 13 siedintie, dein care 10 ordinare si 5 estraordinare.

Comitetulu in siedintiele sale, dnpa cum dovescu respectivele procese verbale publicate in totu cuprensulu loru in fóa asociatiunei, — pre langa alte afaceri curente, s'a ocupatu cu urmatóriele lucrari:

Conformu conclusiunei luate in adunarea gen. dela Sabesiu sub Nr. prot. XVII. s'a facutu dispositiunile necesarie pentru impartirea stipendialoru si ajutórialoru asoc. preliminate pre an. 187²/₃, 187³/₄. Aceste se conferira pre cale concursuale, observanduse si cu asta ocaziune, cá totu-déuna si pana aici principiulu, cá aceli tineri, cari in anulu precedente se bucurara de vreunu stipendiu dein partea asociatiunei, se se lase si pre anii scol. 187²/₃ si 187³/₄ in usuarea avutelu stipendia, déca acelia satisfacúdu conditiuniloru recerute, le au meritatu prein progressulu in studia si prein portarea morale. Astfelu pre anulu scol. 187²/₃, stipendiale asociatiunei se conferira urmatórieloru tineri concurenti.

1) Unu stipendiu de 400 fr. se conferí tenerulu Petru Deheleanu ascultatoriu la facultatea filosofica la universitatea dein Gratiu. Acestu teneru se bucurase si in an. scol. precedente de acestu stipendiu.

2) Doue stipendia de cate 400 fr. se conferira: lui Michailu Vasilie Lazaru, ascultatoriu de tehnica la institutul politehnicu dein Vien'a, si lui Ioanu Baiulescu, ascultatoriu de tehnica in Gratiu, celu de antaiu usuase acelu stipendiu si in an. scol. precedente.

3) Unu stipendiu de 400 fl. se conferí lui Pinteá Ternoveanu, ascultatoriu de silvicultura la Mariabrunn, carele lu avuse si in an. scol. 187¹/₂.

4) Doue stipendia de cate 150 fl. se impartira

teneriloru: Elia Danila, ascultatoriu de drepturi la universitatea dein Pest'a, si Michailu Rusu, ascultatoriu de drepturi la academia dein Sibiiu. Ambii acestia fusera stipendiatu si in an. scol. precedente.

5) Patru stipendia de cate 60 fl. se conferira teneriloru: Nicolau Neamtiu, ascultatoriu de a VII. clasa la gimnasiulu de statu dein Sibiiu, carele fuse stipendiatu si in an. scol. 187¹/₂, lui Georgie Ocaciú studente in VIII. clasa la gimnasiulu romanu dein Brasiovu; lui Adamu Sirlicanu studente in a VII. clasa la gimnasiulu dein Naseudu si in fine lui Aureliu Iechimu studente de a VII. clasa la gimnasiulu rom. cath. dein Alb'a-Iuli'a.

6) Trei stipendia éra si de cate 60 fl. se conferira lui Ioane Pamfilie studente in a V. clasa la scól'a reale dein Sibiiu, lui Marcu Muntáanu studente in I. clasa la scól'a reale dein Sibiiu si lui Petru Neamtiu studente in I. clasa la scól'a reale romana dein Brasiovu. In fine

7) Unu stipendiu de 60 fl. se conferí lui Ioanu Goga studente in I. clasa la scól'a comerciale romana dein Brasiovu (vedi siedint. comit. dein 3. si 24. Septembre 1872, 12. Octobre 1872 si 10. Decembre 1872).

Asemenea se impartira si ajutóriele preliminate in interesulu incuragiarei romaniloru pentru de a imbracisia diversele ramuri de meserii, cá totu atati factori importanti ai prosperarei nationali, si anume: 6 ajutórie de cate 50 fl. destinate pentru sodalii de meseria si 20 ajutórie de cate 25 fl. pentru invetiacei de meseria. Astfelu

a) cele 6 ajutórie de cate 50 fl. destinate pentru sodalii de meseria, se conferira concurentiloru: Iuliu Marcianu sodalu de mesaria in Alb'a-Iuli'a, lui Ioachimú Veltianú sodalu de papucariu in Mediasiu, lui Nicolae Marcu sodalu de tapetariu in Sibiiu, lui Dumitru Çapuceanu sodalu de pelariu in Sibiiu, lui Georgie Manole sodalu de papucariu in Sibiiu si in fine lui Iosifu Cotisielu sodalu de teslariu (bardasiu) in Gileu. Ér'

b) cele 20 ajutórie de cate 25 fl. destinate pentru invetiacei de meseria se dederá urmatoriloru concurenti: lui Gavriela Gaborfi invetiacele de apotecariu in Lapusiulu ungurescu, lui Ioanu Michaiu invetiacele de papucaria in Sibiiu, lui Pamfilu Stanuletú invet. de cojocaria in Brasiovu, lui Nicolae Dicu invet. de cojocaria in Sabesiu; fratiloru Georgie si Teodoru Moga, unulu invet. de rotariu, altulu de fauraria in Sabesiu, carii au concursu collectivu pentru unu ajutoriu, mai departe lui Georgie Chidu invet. de papucaria in Sibiiu, lui Aaronu Trifu invet. de tipografia in Sibiiu, lui Ioanu Draganu invet. de tipografia in Sibiiu, lui Dumitru Salcea (Itila) invet. de papucaria in Sibiiu, lui Avramu Popu invet. de rotaria in Sabesiu, lui Toma Fratila invet. de papucaria in Sibiiu, lui Stefanu Moga invet. de covrigariu in Sabesiu, lui Ioanu Rulea invet. de mesariu in Sasu-Regenu; fratiloru Ioachimú si Nicolae Popu,

unulu invet. de fauria si altulu de rotaria in Clusiu, carii ambii au concursu colectivuu la unu ajutoriu, lui Constantinu Muntenescu invet. de papucaria in Clusiu, lui Iuliu Ciurileanu invet. de pelariu in Abrudu, lui Alesandru Predovicu invet. de pelariu in Sibiiu, lui Demetriu Ritivoiu (Poponea) invet. de lacatariu in Sibiiu, (la olalta cu Iurc'a lui Georgie Bratu) lui Nicolae Acilenescu invet. de curelariu in Mediasiu, in urma invetiaceilor: Dumitru si Ioanu Tarcasiu, unulu invetiaceleu de rotaria si altulu de pantofaria, Nicolae Campeanu, George Bunea ambii invetiacei de papucaria, cum si lui Nicolae Fleac'a invet. de fauria, toti dein Mercurea, carii au concursu colectivuu. (vedi Sied. Comit. dein 24 Septemb. 1872).

Dupa ce dein caus'a morbului epidemicu ce a dominatu in vér'a trecuta precum si in alte locuri asia si in opidulu Deva, cum si dein caus'a calamitatiloru urmate dupa acelu morbu, pre anulu 187²/₃ nu s'a potutu tienea adunare generale in loculu destinatu, anume in opidulu Deva, pre lenga aceste cause destulu de triste, mai intrevenira si altele, cum recolt'a cea debila mai in tóte partile patriei, apropiarea tempului de érna, candu e mai anevoia a poté calatorí; o parte considerabila dein membrii asoc. fú ocupata si cu preparatiunile pentru alegerea arhiepiscopului si mitrop. gr. or. Comitetulu, dupa trieniulu espiratu, s'a afluatú indemnatu a luá asuprasi insarcinarea de a conduce afacerile asoc. si pre 187³/₄. Acel'a adoptà si pre anulu 187³/₄, in principiu bugetulu preliminaru de adunarea generale dela Sabesiu pre an. 187²/₃, dar' cu ocasiunea realisarei bugetului adoptatu, dein combinarea sumei disponibile, dupa aratarea casei, numai de 4454 fl., cu preliminarulu de pre an. 187²/₃, in suma de 5480 fl., aflandu, cumu-cà spre realisarea tuturoru positiuniloru dein preliminarulu anului 187²/₃, lipsesce o suma de 1026 fl. s'a afluatú necesitatu de impregiurari, a face unele modificari, respective reduceri la unele positinni dein preliminarulu anului 187²/₃. Astu-feliu a resultatu necesitatea de a se sistá vre-o doue stipendia de cate 60 fl. si altu-cum devenite vacante, si anume unulu pentru unu realistu si altulu pentru unu elevu la scól'a comerciale; asemenea ajutóriale de cate 50 fl. pentru sodalii de meseria dela 6 s'au redusu la 2, ér' cele 20 ajutória pentru invetiaceii de meseria s'au retienutu, ce e dreptu, in numerulu loru, s'au redusu inse in suma, incatu dela 25 fl. s'a redusu fia-care la cate 16 fl.; in fine, s'au mai redusu spesele extraordinaria dela suma de 200 fl. la 34 fl.; s'au mai esmisu pre anulu indigitatu positiunile de cate 100 fl. pentru procurarea de documente istorice, pentru culegerea de obiecte archeologice, si pentru stenografia, la cari positiuni dein urma, si altu-cum nice pre anulu 187²/₃, nu s'a insinuatú competitori.

Facúnduse modificatiunile indigitate, comitetulu abstragúndu dela impregiurarile nefavoritória ale anului ce degiá espiréza, s'a afluatú totusi in positiune,

de a poté inpartí si pentru anulu 187³/₄, urmatóriele stipendia si ajutória, si anume:

a) unu stipendiu de 400 fl. tenerului Petru Deheleanu, ascultatoriu de filosofia in Gratiu in an. alu III. carele lu usuase si in anii precedenti.

b) 2 stipendia de câte 400 fl. conferite teneriloru Basiliu Mich. Lazaru si Ioanu Baiulescu, ambii ascultatori de tehnica in Vien'a, cari inca le avusera si in anii precedenti.

c) Unu stipendiu de 400 fl. conferitu tenerului Puntea Ternoveanu, ascultatoriu de silvicultura in Mariabrunn, care inca lu avuse in anulu precedente.

d) Doue stipendia de câte 150 fl. teneriloru: Michailu Rusu si Avramu Armianu, juristi la academia reg. dein Sibiiu.

e) Patru stipendia de câte 60 fl. teneriloru gimnasisti in a VIII. clasa: Nicolae Neamtiiu la Sibiiu, Adamu Sirlincanu si Ioane Butnariu la Blasiu, si Aureliu Iechimu la Alb'a-Iuli'a, dein cari 3 insi le avusera si in anulu scolast. precedente.

f) 3 stipendia de câte 60 fl. teneriloru: Ioanu Pamfilie, Marcu Munteanu si Emilianu Popovicu toti studenti la scól'a reale dein Sibiiu. Unulu inse deintr'acestia, anume Pamfilie, reportandú pre sem. I. an. scol. 187³/₄ clasa gen. de progresu nedestulitoriu, restulu de stipendiu obvenitoriu pre sem. II. i s'a subtrasu respec. s'a sistatu in favórea asoc.

g) Doue ajutória de câte 50 fl. s'au conferitu sodaliloru de meseria, si anume fratiloru: George si Ioanu Bucsia sodali de palarieri in Sighisiór'a colectivuu si lui George Nedelcu sodalu de mesariu in Betlénu, in urma:

h) cele 20 ajutória de câte 16 fl. s'au conferitu urmatoriloru invetiacei de meseria: Demetriu Salcea invet. de papucaria dein Bui'a, Sam. Mog'a invet. de mesariu dein Apoldulu de susu, Georgiu Bucurenciu invet. de fauria dein Stregia Cartisióra, Alesandru Predovicu invet. de curelariu dein Amnasiu, Ioanu Caicutiu invet. de papucaria dein Sibiiu, Iacobu Stritia invet. de papucaria dein Gur'ariului, Rud. Ritiu invet. de cojocaria dein Blasiu, Nicolae Titelatuu invet. de palariériu dein Lipov'a, Ioanu Iugastru invet. de papucaria dein Dobârc'a, Ioanu Blaga invet. de tipografia in Blasiu, fratiloru: Emilianu si Ioanu Costea, celu deintaiu invet. de covrigariu in Blasiu. alu douilea de curelariu in Oresthia, (collect.) Moise Nicora invet. de papucaria dein Merghindealu; fratiloru: Aureliu si Vas. Bochisiu, unulu invet. de fauria, altulu de rotaria in Aghiresiu, (collectivu) Ioanu Garnitia invet. de mesariu dein Zernesci, Ioanu Hohoianu invet. de cismariu dein Brenndorfu, Georg. Dragonisiu invet. de fauria dein Budusiu, Nicolau Secalusiu invet. de cismariu dein Calat'a mare, Zach. Costea invet. de cismariu dein Saschizu, Vas. Lupanu invet. de mesariu in Brasiovu, Gavrilu Chioreanu invet. de rotariu dein Hosszu-Macicasiu (sied. comit. dein 10. Novembre 1873, § 131, 132).

Asia dar' asociatiunea nóstra, a sacrificatu pre

altariulu scientieloru si alu culturei cum si pentru incuragiarea romanilor la imbracisirea si promovarea meseriilor, dein midilocele sale in anulu 187²/₃ sum'a de 3180 fl. v. a., ér' in an. 187³/₄ 2740 fl. dein cari 60 fl. suntu oferiti prin generositatea dn. cassariu Const. Stezariu in favórea unui gimnastu dein remuneratiunea sa, carui i se esprima si cu asta oca siune meritat'a recunoscintia.

2. Comitetulu si-a tienutu de datoria mai de parte in anulu 187²/₃ a se ocupá in prim'a linia cu efectuarea concluseru luate in adunarea generale dela Sabesiu sub Nr. prot. 20 si anume:

a) cá sectiunile literarie si scientifice decise degiá in adunarea gen. dela Brasiovu dein 1862, se se póta infientiá si constituí, comitetulu n'a lipsitu a provocá de nou, pre calea diuareloru nationale pre barbatii nostrii competenti, cá se binevoiésca a se insinúá pentru respectivele sectiuni, dar' in urm'a acestei provocari, nu s'a insinuat decátu numai doui membrii conlucratori si anume, unulu in persón'a d-lui Dr. Gregoriu Szilasi prof. de universitate in Clusiu pentru sectiunea filologica, si altulu in persón'a d-lui Dr. Aureliu Isaacu vice-notariu com. in Clusiu pentru sectiunea istorico-juridica, prin urmare sectiunile amentite dein lips'a de membrii, nici pana in presente, nu si-a potutu incepe activitatea sa in solidu (sied. comit. dein 3. Septembre 1872, dein 17. Aprile si 28. Iuliu 1874.)

b) cá manuscriptele lui Clainu si Sincai, aceli tesauri nationali de mare pretiu, se póta odata devení proprietatea literaturei natiunali, conformu conclusiunei luate in adunarea gen. dela Sabesiu, comitetulu prein dn. advocatu dein Oradia-mare, Iosifu Romanu, s'a pusu in relatiune de nou cu posesórele respectiveloru manuscripte, adeca cu ven. ordinariatu episcopescu dein Oradia-mare, totu in astu obiectu, comitetulu s'a pusu in corespondintia si cu ven. ordinariatu metropolitanu dein Blasiu. De si, dupa cum suntemu informati dein partea dlui Romanu, s'a facutu pasi in obiectulu atensu, totusi pana acuma dein caus'a unoru divergentie la opiniuni ivite in privinti'a responsabilitatii pentru edarea cestionatelelu opuri, nu s'a potutu esoperá unu resultatu doritu. In fine comitetulu in interesulu obiectulu dein cestione, a insarcinatu pre plenipotentiatulu seu, a se informá dela loculu competente asupr'a conditiuniloru pre lenga cari s'ar' poté dá la lumina adeseori amentitele manuscripte. Pana acuma inse despre acele conditiuni nu s'a primitu nici o informatiune dela respectivulu dn. plenipotentiaru (sied. comit. din 3. Septembre 1872, 10. Decembre 1872 § 157, 7. Martiu 1873 § 23).

e) Relativu la infientiarea unui monumentu pentru eternisarea memoriei laureatulu poetu nationale, Andreiu Muresianu, comitetulu, conformu, conclusiunei luate in adunarea generale dela Sabesiu sub Nr. prot. 20. s'a pusu in relatiune cu resp. comitetu dein Brasiovu, de unde s'a si primitu imbucuratória incunoscintiare, cumu-cá atatu acelu comitetu, catu si frun-

tasii romani dein Brasiovu cugeta a eternisá memori'a amentitului poetu prein unu monumentu duplu, adeca: prein ridicarea unei statue si a unui institutu pentru copii seraci in Brasiovu.

Comitetulu asociatiunei a salutatu cu viua placere maretia si nobil'a idea a confratiloru Brasioveni, dar' totu odata si-a tienutu de datoria, in interesulu causei, a cere, cá respectivulu comitetu se-i servésca cu informatiuni detaiate despre starea actuale a fondulu destinatu spre scopulu intentionatu, ceéace cu atatu s'a aflatu a fi mai necesariu, cu catu, cá si la asociatiune se pastrédia órecare sumsióra destinata totu spre acelu scopu, dar' cerutele informatiuni in obiectulu cestionatu, pana in presente nu s'au primitu (sied. comit. din 3. Sept. 1872, 8. Aprilie 1873 § 44).

d) Conformu conclusiunei luate in adunarea gen. dela Sabesiu sub Nr. prot. 20 lit. g) comitetulu s'a pusu in corespondintia cu dn. Ioanu Cav. de Puscariu in privinti'a tiparirii pre spesele asociatiunei a Albului elaboratu de dn. Sa dn. auctoriu prin carti'a sa dein 27. Iuniu 1873 se dechiará, cumu-cá susstiene ofertulu facutu asociatiunei in 1862, cere numai, cá asociatiunea se se enuncie asupr'a acceptabilitatii operatulu cestionatu cu apromiterea spriginului posibilu. In urmarea acesteia, comitetulu a aflatu de lipsa, a rogá pre dn. auctoriu, cá se i tramitia operatulu, cá astu-feliu se aiba dorit'a oca siune spre alu poté recomandá adunarei generale spre acceptare si respective spre spriginire cu totu sucursulu posibilu. Dar' susu numitulu dn. auctoriu, in urm'a amentitei provocari, a rescrisu, cumu-cá nu e nece posibilu, nece necesariu, cá se tramitia albulu dein cestione, ci asociatiunea se esmita un'a comisiune dein membrii sei, aflatori in Buda-Pest'a, care castigandu-si informatiunile necesarie inmediatu dela auctoriulu se-si dea apoi opiniunea sa asupr'a elaboratulu.

Comitetulu de ei aduce la cunoscintia prea onoratei adunari gen. acést'a impregiurare, cu aceea ro-gare, cá aceea si binevoiésca a luá ulteriórele dispositiuni ce se voru aflá de lipsa in obiectulu cestionatu (siedint. dein 10. Iuniu 1873, 8 Iuliu 1873 § 29 si 28 Augustu § 90 1873).

e) Asemenea s'au satisfacutu si altu conclusu alu adunarei gen. de sub lit. c) Nr. 20, relativu la aceea cá discursurile de valóre literaria, tienende in adunarele gen. cercuali ale despartimenteloru, se se publice in fói'a asociatiunei; dein discursurile tienute la atari adunari cercuali, in decursulu anulni 187²/₃ si 187³/₄, unele mai importante s'au si publicatu in numit'a fóia (sied. comit. dein 3. Sept. 1872.)

3. S'a facutu de repetite ori pasi in caus'a realisarei legatulu facutu asociatiunei de repausatulu Ioane Piposiu. Legatulu amentitu, dupa tenórea testamentulu dein 3. Sept. 1867, ar' constá dein 700 fl. m. c. in obligatiuni de statu (Staatsschuldenschreibung), dein bibliotec'a testatorelui, si dein

6 bucati auru (Waschgold) in pretiu de 15 fl. Acelu legatu se afla in pertractare de mai multi ani la resp. tribunale. Dupa cum suntemu informati dein locu competentu, dupa ce pretensiunea asoc. basata pre testamentu in 2 instanti s'ar fi reieptatu din urma, caus'a acést'a s'a decisu in favórea asoc. Multiumita nationale dn. advocatu plenipotentiatu alu asoc. Dr. Lazaru Petco pentru fatigiale, servitiale si sacrificiale prestate asoc. facia cu caus'a atensa. (Sied. com. din 8. Iuliu 1868 § 75, din 14. Ianuarius 1875 § 11, 7 Martiu 1873 § 22).

4. Totu odata comitetulu a facutu pasii necesari si in caus'a legatului facutu in 1871, de repausatulu Ioanu Iancu fostu parochu in Vidr'a de susu. Acelu legatu prin un'a decisiune a tribunalului reg. din Abrudu, s'a constatat a fi de 2535 fl. 62 1/2 cr. in realitate nemisicatória, in pretensiuni active si mobilia. Capitalulu amentitu cade in usufructulu veduvei repausatului, pana candu va fi aceea in viétia, er' dupa mórtea aceleia, interesele obvenitória dupa acelu legatu, in poterea testamentului, au se se confereze cá stipendiu unui teneru romanu dein némulu testatorelui, studente la vreo universitate séu academia, ér' in lips'a unui teneru dein némulu testatorelui, interesele au se se confereze totu cá stipendiu altui teneru nascutu in Vidr'a de susu séu de diosu. Prin staruint'a si zelulu dn. Advocatu alu asociatiunei, Mateiu Nicol'a, legatulu cestionatu s'a ascuratu si trecutu pre numele asociatiunei, numai in privinti'a escinderei unei sume de 997 fl. 62 1/2 cr. dein mass'a testatorelui, ce consta dein pretensiune active, si-a formatu veduv'a respectiva pretensiuni, se speréza inse, dupa informarile dn. advocatu, cumu-cà si in ast'a privintia, se va poté exopera un'a cuventiósá complanare cu veduv'a testatorelui (sied. comit. din 14 Ianuarius si 10. Maiu 1873).

(Va urmá.)

Raportulu bibliotecariului asociatiunei transilvane

pro 187³/₈ si 187³/₄.

Onorabila adunare generale!

In connessiune cu raportulu dein anulu 187 1/2 veniu cu totu respectulu a presentá onorab. adunantie in pucine liniaminte unu conspectu generale despre starea actuale a bibliotecei asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Recapitulandu dein acelu raportu datele, carii stau in strinsa legatura cu intrég'a espunere, voliu aratá specialmente acrescamentulu bibliotecei nóstre in acestu periodu de 2 ani, dela adunarea generale dein S. Sebesiu in anulu 1872 pàna la acést'a presenta.

Cu asta ocasiune fia-mi permis a face catev'a

observatiuni contemplative asupr'a biblioteceloru vechi si noue in genere, si asupr'a bibliotecei nóstre in specie.

Cuventulu biblioteca (dein grecesculu βιβλιον = carte si θηκη = incapere), semnifica in sensulu genericu incapere séu locu de pusu carti, dar' si colectiunea de carti insasi inca se numesce biblioteca.

Cuventulu biblioteca póte inse se mai insemne si unu edificiu construitu anume pentru depunerea si pastrarea de carti. Unu atare edificiu se aflá d. e. pentru bibliotec'a renumita dein Alesandri'a antica, unde se pastrau la 700,000 volume de manuscrise, dein toti autorii antichi cunoscuti pe tempulu acél'a.

Pe frontespicele acelu edificiu colossale séu asia numitului museu, stá semnificativ'a inscriptiune: „Medicin'a sufletului.“ Acést'a biblioteca a fostu cea mai renumita in anticitate, care inse spre mare dauna a omenimei a dearsu in trei renduri intréga.

Bibliotecele suntu séu publice séu private. Cele deantaniu suntu destinate spre folosulu generale si cá atari stau la dispositiunea publicului intregu; cele dein urma suntu restrinse la unu cercu cu multu mai angustu, cà-ce suntu menite numai spre folosinti'a posesorelui seu si a familiei sale.

Mai aflamu si alte subimpartiri in bibliotece a-lese, istorice, filosofice, clasice etc., dupa categori'a opereloru de sciintia ce representa unele ori si altele.

Tiranulu dein Aten'a Pisistratu, de altmintrea unu mare protectore alu arteloru si scientieloru, a formatu, cumu ni-se spune, prim'a biblioteca publica in Aten'a. O alta biblioteca a mai infintiatu Eumene in Pergamu, care numerá la 200,000 volume de manuscrise, dar' amendoue aceste bibliotece n'au ajunsu la insemnatatea, de care s'a bucuratu mentiunat'a biblioteca celebra die Alesandri'a.

Romanii inca, incependu dela initiatorii mai insemnati ai biblioteceloru, anume Emiliu Paulu, Luciu Sulla si Marcu Luculu (an. 54 ant. Chr.) pàna la cei dein urma imperatori, au emulatu in formarea de biblioteci private si publice, intrecându tóte intreprinderile egali ale celoru-alalte popóra antice.

Intre bibliotecele publice mai insemnate de pe tempulu, candu literatur'a romana se aflá in flórea ei in asia numit'a epoca de auru, intempinamu intre altele un'a formata de imperatorele Augustu in onórea sororei sale Octavi'a si numita „Octaviana,“ alt'a asia numita: „Capitolina biblioteca“ si alta biblioteca publica, infintiata de imperatorele Traianu sub numele „Ulpiana.“

Dintre bibliotecele private ce mai intempinamu la romanii, vomu mai aminti numai a lui T. Pomponiu Atticu si a lui Marcu Tului Cicero.

Despre tóte aceste bibliotece ne vomu formá o mai chiara idea, daca vomu considerá, cà pe tempulu despre care vorbimu, unu singuru poetu romanu, anume Serenu Samonicu, a fostu in stare a testá discipulului seu Gordianu jun. dein bibliotec'a

sa privata unu numeru de 62,000 volume de manuscrise.

Cu enumerarea mai departe a multelor si considerabilelor biblioteci la diferitele popóre dein timpurile mediane si noue, nu voliu a fatigá atentiunea onorab. adunantie, ci aducèndu ér' numai cateva esemple, voliu aminti, cà cu naintarea culturai in genere a progresatu si numerulu si starea bibliotecelor preste totu.

In Ungari'a a fostu Mateiu Corvinu celu dein tiau, care a formatu in Bud'a o biblioteca mai insemnata. Densulu tienea 30 de copisti italieni pentru a decopiá carti si manuscrise diverse pe seam'a bibliotecai fundate de densulu. Paguba inse, ca acèsta biblioteca, care ajunse a numerá 50,000 tomuri si volume, fu devastata si instrainata de turci la anulu 1526 asia, in catu dein acèsta grandioasa colectiune abia au mai remasu 400—500 bucati.

Adi numera bibliotec'a universitatiei dein Bud'a-Pest'a preste 130,000 tomuri si preste 8000 de manuscrise.

In Austri'a se afla in bibliotec'a imperiale dein Vien'a preste 300,000 tomuri, 12,000 incunable (sèu opuri tiparite la inceputulu artei tipografice) si la 20,000 manuscrise. Bibliotec'a universitatiei dein Vien'a posiede preste 142,000 tomuri.

Bibliotec'a asia numita „imperiale“ dein Parisu, fundata la anulu 1475 de Ludovicu a XI-lea, numera adi preste 1.800,000 tomuri si la 100,000 manuscrise.

Biblioteci de asemenea marime si insemnate s'ar' potea enumerá inca cu sutele, me restringu inse la esemplele prememorate.

Dein tóte cele premisse se póte deci deduce, cà dein cea mai inalta anticitate s'a simtitu si apretiatu importantia bibliotecelor, s'a recunoscutu marea loru importantia asupr'a scientieloru si arteloru, privindu-se totu-deanu'a de foculariulu producteloru spirituali ale omenimei si de unu bogatu nutrementu spirituale pentru adeptii si adoratorii scientieloru si bebeloru arte.

Daca vomu mai considerá, cà in anticitate si in timpurile mediane formarea si amplificarea de biblioteci erá impreunata cu cele mai mari fatige si spese, de óre-ce operele numai prin transcriere se poteau amplificá si acuirá, pre candu dela aflarea artei tipografice, camu dela anulu 440 incóce, infiintarea de biblioteci fórte s'a facilitatu si se facilita dein di in di, daca dicu, vomu considerá tóte aceste momente, trebue se recunóscemu adeverulu, cà chiar' anticitatea ne-a precessu si pe acestu terenu in modulu celu mai demnu de imitatu.

E deci adi unu faptu de toti recunoscutu si necontestabile, cà n'a esistatu si nu póte esistá unu poporu cu óre-care pretensiune de cultura inaintata, care se nu numere in sinulu seu mai multe biblioteci de categori'a celoru enumerate mai susu.

Cele mai insemnate biblioteci, ce le posiedu romanii pàna acumu, suntu cele din Bucuresci si Iassi,

formate si sustienute ambele cu spelele statului Romaniei.

Afóra de aceste mai intempinamu si pe alocurea biblioteci atátu publice, càtu si private, de o insemnate inse mai secundaria; dar' celu pucinu atátu potemu constató, cà spiritulu de asociatiune s'a manifestatu dejá si la noi pe acestu terenu intr'unu modu imbucuratori, de óre-ce mai in totu anulu si mai in tóte partile locuite de romani potemu inregistrá biblioteci noue, ce se infiintéza prin diferite societati si corporatiuni.

Se revenimu acumu la bibliotec'a asociatiunei nõstre.

Bibliotec'a nõstra inca se póte numerá intre bibliotecele publice, potendu-se folosi de dens'a nu numai membrii asociatiunei, ci intre marginile regulamentulu sustatoriu pentru bibliotec'a nõstra si altii, carii nu suntu membrii. Bibliotec'a nõstra nu se póte clasificá inse nece specialminte alésa, nice curatu istorica ori clasica etc., nefiendu formata dupa unu planu statoritu anume pentru o specialitate, ci e mai multu unu conglomeratu de carti din diferite ramuri de scientia si cunoscentia, si de unu interesu multipocinu corespundietoriu scopulu asociatiunei, asia dupa cum bunulu simtiu alu daruitoriloru de carti spontanamente a contribuitu la realizarea si ameliorarea bibliotecai nõstre.

„ Neque ullus liber tam malus est, ut non aliqua sua parte prodesset,“ dupa dis'a lui Pliniu Maioru mi-ar' paré cea mai nimerita caracteristica pentru bibliotec'a nõstra in stadiulu ei actuale si in privinti'a unui considerabile numeru de scrieri.

Dar' in totalitatea sa bibliotec'a nõstra reprezenta opere din tóte ramurile de cunoscentie vechi si noue, teoretice si practice si posiede prin urmare bas'a necessaria, care este si trebue se fia inceputulu pentru ori-ce biblioteca, care are se represente sciintiele classice si moderne in desvoltarea loru cronologica.

Operele procurate pàna acum de insasi asociatiunea nõstra suntu in asemenare cu cele primite gratuitu inca fórte pucine, aceste inse de o valóre cu multu mai mare pentru scopurile asociatiunei nõstre, care suntu cele mai nobili si culminédia in doue cuvinte in „literatura, cultura.“ Mai elocinte inse decatu tóte frasele voru vorbi cifrele urmatórie.

Bibliotec'a nõstra numerá la adunarea generale din urma 1022 opere in 1752 tomuri si volume, dein care 405 erá legate, 1347 nelegate. Adi posiede bibliotec'a nõstra preste totu 2494 tomuri, volume si manuscrise din 1331 opere diverse si tractate, si preste 55 diverse diuare romanesce din Austro-Ungari'a si dein Romani'a, aceste inse suntu in cea mai mare parte necomplete. Legate avemu adi 510 tomuri, cele-alalte suntu seu usioru legate, seu brosiurate. Afara de aceste se mai afla in biblioteca 7 mape si 6 tabele archeologice, telurice etc.

Dein tóte aceste opere preste o tertialitate suntu

scrise in limb'a romanésca, cele-alalte in limb'a latina, germana, magiara etc.

In cei doi ani din urma s'au procuratu dein sumele preliminate pentru inavutirea bibliotecii 177 opere in 365 tomuri si volume, si totu in acestu perioru s'au daruitu dein mai multe parti pe seam'a bibliotecii nóstre 134 opere in 177 tomuri si volume. Numerulu cartiloru a crescutu deci cu 742 volume séu cu 311 opere diverse.

Dein summele destinate pe seam'a bibliotecii s'au legatu in acesti 2 ani si 21 tomuri dein cartile bibliotecii.

Numerulu moneteloru si alu mineraleloru a crescutu in acestu perioru numai cu 7 bucati. Colectiunea nóstra numismatica-mineralogica si de anticitati numera adi preste totu 48 bucati.

O acuisitiune fórte importanta si considerabile pentru bibliotec'a nóstra suntu operele edate dein partea academieii scientifice dein Vien'a, care constau dein lucrarile séu raportele a doue sectiuni deosebite din clas'a matematico-fisicala si dein rapórtele clasei filosofico-historice; mai incolo dein lucrarile comisiunii instituite pentru histori'a patriei, ale carei lucrari éra se estindu in doue directiuni, deintre care un'a e: „Archivulu pentru histori'a austriaca“ si cealalta: „fontes rerum austriacarum,“ si in fine dein memorialele laudatei academie. Tóte aceste lucrari, unele incepundu dela anulu 1848, altele de mai incóce, constau pana acumu dein 322 tomuri mari séu aprópe la 2000 volume, si se afla in posesiunea bibliotecii nóstre cu fórte puçine lacune.

Atátu in privinti'a cuprinsului loru, càtu si in privinti'a numerica, aceste opere se potu privi pana acumu de cea mai pretiósá si importante accuisitiune a bibliotecii nóstre.

Ni-a mai venitu de mai multi ani incóce si ne vinu inca gratuitu si alte scrieri pe seam'a bibliotecii nóstre, care inca merita tóta apretiarea nóstra si dein care inca posedemu dejá o frumósá colectiune; asia dein: Archivulu Reuniunii (germane) pentru cunoscenti'a patriei; dein impartasirile reuniunii transilvane pentru scientiele naturali; ambe edate in Sibiu, mai incolo dein Revist'a scientifica si dein Revist'a contemporana, edate ambele in Bucuresci; dein dictionariulu limbei romane, dein glossariulu si analele societati academice dein Bucuresci; dein pertractarile universitati natiunii sasesci dein Sibiu etc.

De si s'a exprimat in organululu asociatiunii nóstre „Transilvani'a“ multiamit'a comitetului pentru tóte cartile si obiectele ce s'an daruitu in acesti 2 ani pe seam'a bibliotecii, totusi mi-tienu de o placuta datorintia a reamintí si cu acésta ocaziune numele acelor onorati domni, cari an bine volitu a darui opere de ceva importantia pentru bibliotec'a nóstra, si anume au daruitu: dn. archimandritu Nicolau Popea opulu seu intitulatu: Contra-critica la critic'a dlui I. M. Moldovanu; dn. I. Moldovanu opulu seu: Spicuire cá respunsu la Contr'a-critica dlui Popea;

dn. Gavriila Popu opulu seu: Istori'a revelatiunii divine; fericitul dr. Ioane M. Lazaru opulu seu: tabelele istorice sinchronistice ale coloniilor romane din Daci'a traiana etc., dn. Ladislau Vaida opulu seu: Epistola deschisa catra Telegrafulu romanu, dn. Michailu Cogalniceanu opulu seu: Chronicile Romaniei séu Letopisitiile Moldaviei si Valachiei; dn. dr. Anastasie Fetu operele sale: Enumeratiunea speciiloru de plante si Manualulu de medicina practica popularia; dn. I. M. Bojoreanu opulu seu: Colectiune de tóte partile Legiuiriloru (in Romani'a); dn. Iunius opulu tradusu de densulu si intitulatu: Femeile de Iuliu Pederzani; dn. C. Adalbert Bielz opulu seu: Tetradrachmele dacice in Transilvani'a; mai incolo a mai daruitu pre lenga alti benefacatori dn. Fridericu Eugber, anticariu in Sibiu 28 de carti pe seam'a bibliotecii. Dn. Iuliu Bardosi a daruitu 3 si dn. D. Aurelu Brote 2 monete vechi, — dintre care 4 de argintu — pentru colectiunea nóstra numismatica.

Cifrele espuse despre modulu in care progresé dia bibliotec'a nóstra, ne potu deci de o parte servi de o secura proba, cà publiculu nostru scie apretiá o atare institutiune dupa meritu, si ne confirma de alta parte destulu in convictiunea nóstra despre celu mai d'aprópe si necontestabile viitoriu, ce'i si compete bibliotecii nóstre facia cu alte institutiuni egale.

Inainte de a finí acestu raportu biennale trebe se mai facu o observare. Asemnandu-se asociatiunii nóstre la espositiunea universale dein Vien'a in an. trecutulu unu locu speciale, s'a tramesu dein bibliotec'a nóstra spre espunere urmatóriele carti: Adunarile generali dela 1862—1866 legate in unu tomu; Transilvani'a, fói'a asociatiunii pre 1868 legata separat; Transilvani'a dela 1869—1872 legata in doue tomuri, Statutele asociatiunii dein anulu 1862—1866 deinpreuna cu regulamentul dein 1871 legate la olalta, si in fine conspectulu membriloru asociatiunii dein 1866—1872, éra legate la olalta.

Preste totu s'a tramesu spre scopulu indigetatu 6 bucati legate in modulu celu mai corespundietoriu.

Pentru doritorii de a-si procurá atátu actele adunariloru generali ale asociatiunii nóstre dela activarea ei pana la 1866, càtu si fói'a asociatiunii „Transilvani'a“ dela aparitiunea ei pana in presente, se mai notifica, cà dein tóte aceste — cu puçine exceptiuni — se mai afla la bibliotec'a nóstra unu numeru considerabile si se potu procurá dela secretariatulu asociatiunii pre lenga unu pretiu destulu de moderatu — sub anumite giurstarti si gratuitu.

Cu aceste mi-incheiu acestu raportu cu firm'a si viu'a sperantia, cà facia de starea descrisa a bibliotecii asociatiunii atátu onorabilulu publicu, catu si prea marit'a adunare generale va continuá a aduce si pe anulu viitoriu si mai departe posibilele sale sacrificie in favórea bibliotecii nóstre.

Fiindu alu prea maritei adunantie devotatu

Ioane Cretiu,
secret. magistr. si bibliot. alu asoc.

Relatiunile proprietatii de pamentu in Transilvani'a.

Robi'a iobagésca in marele principatu alu Transilvaniei se mai alinase prin measurele autocratice luate de imperatulu Iosifu II. in urmarea revolutiunei sangeróse dein an. 1784. Cu tóte acestea, mai remasesera alte juguri grele pe cerbicea poporului, precumu 104 dile de munca pe anu, cu vite tragtórie séu cu bratiale; dieciué'l'a dein tóte productele pamentului; torsulu si tiesutulu femeiloru pentru „dómne;“ angari'a si munc'a robitória de trei septemani la districtu (comitatu, scaunu), adeca spre a ingrasia pe miile de functionari municipali, carii odenióra erá mai totu atáti trautori, ómeni perde-véra. Ce vi se pare inse, cà acestea robii barbare inca totu nu se pareá asia doreróse, precumu erá legile acelea selbatece si paganesci, care omului tieranu nenobile, ii denegá personalitatea in faci'a tribunaleloru, in càtu se nu póta portá processu in persóna, nici cá actorin, nici cá accusata, éra altele ii denegá orice dreptu de a'si poté castiga proprietate de pamentu in tieniturile cele intense, cunoscute sub numele feudalisticu de comitate (dela Comes), si éراسi altele 'i interdicea tienerea de cai si amblarea calare, portarea de arme, invetiarea la scóla.

In fine a venitu 15. Maiu 1848, in care poporulu a sfarmatu lantuirile feudali, a proclamatu dreptulu de proprietate si desrobirea pamentului. Diet'a aristocratiloru in 31. Maiu alu aceluasi anu, nu avú încátrau, fú necessitata a nimicf legea ce o facuse ea insasi numai cu unu anu inainte (184⁹/₇), cu scopu de a spolia pe poporu inca si de pucinulu pamentu ce'i remasese in usufructu platitu cu sudori de sange. Asia dara acea dieta, constrinsa de impregiurari, inca proclamá desfientiarea iobagiei, inse cu multime de cugete rezervate (reservations mentales), care apoi isi scósera capulu in anii ce urmara. Ar fi fostu si mai reu de poporu, déca planurile rezervate nu s'aru fi deochiatu multu prin bellulu civile. Abia in Iuniu 1854 relatiunile de proprietate intre poporu si nobili se regulara pe cale absolutistica, prin patenta imperatésca. Enorme sunt folósele asecurate la cele cinci mii de familii aristocratice mari si mici, prin acea lege imperatésca, si dreptu avuse fostulu referente Dr. Grimm, candu in urm'a publicarei acelei patente disese: „Aristocratii Transilvaniei mi-arú potea ridicá una statua càtu a lui Ioane Nepomucu dein piati'a Sibiiului.“ Patrudieci si duoe de milióne florini, impreuna cu tóte drepturile asia numite regalie (cárciumaritulu, moraritulu, venatulu, pescaritulu etc.) le aruncara in sinulu càtoruva mii de familii, caroru le-au remasu si intensele mosii numite allodiali. Acestea desdaunari sunt atátu de exagerate si excentrice, in càtu Transilvani'a nu le va potea coperi nici-odata, fóra unu ajutoriu séu subventiune abundante dein partea statului, pentrucá ele sunt, dupa marturisirea tuturoru barbatiloru competenti, de cinci siese ori mai mari de càtu s'ar fi cuvenitu se fia.

Acestu adeveru ilu recunoscú chiaru si ungureni, inse numai acuma, dupace se vedu necessitati a votá pe fiacare anu càte 1 millionu 680 mii de florini subventiune la fondulu urbariale transilvanu.

Se face la diverse ocazioni intrebarea fórté justa, cà asia dara dupa atát'a sange versatu si dupa atatea lupte si cabale, cu càta proprietate de pamentu a scapatu, anume la 1854, poporulu tieranu preste totu si in specie poporulu romanescu.

Inainte cu càtiva ani s'a mai datu respunsu la intrebarea acésta, intemeliatu pe informatiuni autentice, castigate in a. 1863 si publicate. Pe atunci poporulu avea in proprietatea sa dein territoriulu tieriei parte multu mai mare decátu aristocratia, éra romanii avea pamentu mai multu decátu toti ceilalti locuitori ai Transilvaniei. Differentia erá nespusu de mare intre ceea ce avusera romanii inainte de 1848 si intre ce avea la 1863 cá proprietate de pamentu. Dupa acestea date statistice se conformase apoi cancellari'a curtiei si la intocmirea proiectului de lege electorale; punendu adeca si regimulu temeliu mare pe proprietatea de pamentu, a pusu se se faca unu conspectu tabellariu dupa nationalitati si dupa classi de poporu, cá se se védia care càtu possede.

Astadi, adeca in anii mai deinceóce, nu mai avuram de unde se aflamu relatiunile de proprietate si proportiunile ei dupa nationalitati si classi de poporu. Una singura chiaia amú potea lua la mana, si aceea este asia numit'a dare de pamentu, numita si contributiune terratica, séu si impositu fondiariu. Acea contributiune terratica, aruncata pe jugere (pogóne) este in Transilvani'a de 1 milionu 316,147 florini. Se vedemu in ce proportiuni se platesce aceea, si celu care cunósce relatiunile ethnographice ale tieriei va sci se traga óresicare conclusiuni si anume va vedea, cà poporulu mai are inca multu territoriu in proprietatea sa, si cà asia numitele Latifundia inca nu se inmultira asia, precumu se temu unii si altii. Dein acea suma a contributiunei terratice au platitu in anii mai dein urma:

Locuitorii dein asia numitulu fundu regescu, adeca sasime si romanime amestecata, si cei dein districtulu Naseudului, toti romani, sum'a de v. a. fl. 262,087.

Cele 18 cetati si oppide v. a. fl. 84,810.

Nobili, proprietari mari si mici v. a. fl. 310,134.

Nenobili, adeca poporulu tieranu v. a. fl. 689,116.

Acestu extractu tabellariu s'a facutu in Budapestea inainte numai cu patru ani, si este cunoscutu dein unu memorialu ungurescu, in carele contributiunea terratica se luà éراسi de bacea unei noue legi electorale. Acestea cifre sunt destulu de seci si mute; ele inse esplica de minune acelea incordatiuri si sbuciumari desperate, pe care le vediu lumea in diet'a dela Budapestea, cu ocaziunea desbateriloru parlamentarie, care au decursu asupra proiectului novellei electorale, carele se nascú unu fetu atátu de monstru si atátu de unilitariu pentru parentii lui,

cá si pentru tíera, in càtu de nu aru mai fi alte dieci de temeliuri fòrte grave, de a perde si cea dein urma schinteia de incredere càtra ei, acésta singura sterpitura si caricatura ar fi de ajunsu, cá se tiena departe de ori-ce comuniune cu densa pe ori-care locuitoriu transilvanu neprivilegiatu, si mai alesu pe ori-ce romanu, care mai simte in peptulu seu demnitatea de omu, si incade omu liberu si de cetatiénu alu Europei celei civilisate.

Éca ce lucru mare este a tiené cá ferulu la proprietate de pamentu, a invetia pe toti romanii, di si nópte, cá se lege totu denariulu cu siepte atie, se adúne si se'si cumpere mosiia, pamentu, proprietate jaceutória, se o cultive cu tóte braçiale si se o iubésca cá pe tata-seu si pe mama-sa.

Lupt'a pentru dreptu.

(Continuare.)

De aci urméza antipathi'a lui Savigny si a adrentieloru sei in contr'a interventiiunii legislaturei, d'aci urméza total'a necunóscre a insemnatatii adeverate a consuetudinii (obicinuintiei) in teori'a lui Puchta despre drepturile consuetudinii.

Consuetudinea pentru Puchta nu e altu de càtu unu simplu midilocu de cunóscre a convictiunii de dreptu. Cà acésta convictiune trebue mai antaiu se se formeze prin punerea in practica, cà prin acést'a trebue se'si probéze forti'a si chiamarea d'a guverná viéti'a, mai pe scurtu, cà si pentru dreptulu consuetudinei e valida axioma, cà „dreptulu e o notiune de fortia“, — pentru acestu adevéru ochii acelu mare spiritulu au remasu inchisi.

Printr'acésta numai tempulu isi platesce tributulu, pentru c'acelu tempu a fostu period'a romantica a poesiei nóstre, si cine nu se teme s'aplice notiunea romanticismului la jurisprudentia si'si da osténéla se compare directiunile corespundietóre pe ambele terenuri, póte cà va fi de acordu cu noi, candu vomu afirmá cà scól'a istorica se póte numi cu același dreptu si scóla romantica.

Esiste o ideia in adevéru romantica, basata pe o falsa idealizare a tempiloru trecuti, care afirma, cà dreptulu se desvólta totu atátu de linistitu, fóra pedeca si lipsitu de fapte, cá si o flóre de campu. Aspr'a realitate ne probéza contrariulu, si nu numai aceea mica parte pe care o avemu inaintea ochiloru si care mai pretutindeni ne-aréta supremele incordari ale popóraloru pentru fixarea relatiunilor loru de dreptu — cestiiuni de interesu vitale ce se imbulzescu un'a pe alt'a, — dar si impressiunea remane aceeași, ori-unde ne vomu aruncá privirile in trecut.

Astu-feliu, pentru teori'a lui Savigny, nu remane de càtu tempulu prehistoricu, despre care ne lipsescu ori-ce cunoscintie.

Dar déca va fi permis a esprime óre-care conjectura asupra'i, apoi opunemu teoriei lui Savigny, care si-a radicatu pe scen'a desvoltarii paciuite si

inocinté a dreptului din interioarele convictiunii popóraloru, opunemu p'a nóstra, diametralmente oposa, si ni se va recunósce cà are in favóre'i celu puçinu analogi'a desvoltarii istorice visibile a dreptului si, dupa cum credemu, si avantagiulu unei mai mari probabilitati psihologice.

Tempulu prehistoricu! Erá odinióra la moda se fia inzestratu cu cele mai frumóse calitati: adevéru, sinceritate, fidelitate, inocentia, credintia piósa, si, p'unu astu-feliu de terenu, si-aru fi pututu desvólta fóra indouiéla si unu dreptu, fóra altu motore de càtu forti'a convictiunii de dreptu, si n'aru fi fostu lipsa de pumnu si de spada.

Daru actualminte, ori-cine scie cà multu laudatulu tempu prehistoricu a avutu tocmai caracteru cu totulu contrariu, si supositiunea cà ar fi ajunsu la dreptu cu mai multa inlesnire de càtu periódele successive, cu greu mai póte gasi credientu. Suntemu convinsi cà labórea intrebuintiata a fostu cu multu mai aspra si cà chiaru cele mai simple asiome de dreptu, — cum suntu cele amintite din dreptulu romanu anticu, care dà libertate posesorelui se'si reia obiectulu seu de la ori-cine unde l'aru gasi si creditorelui d'a vinde in sclavia esterna pe debitorile insolvente — au trebuitu se fi trecut mai antaiu printr'o lupta feroce, pàna se fi intratu in vigóre si pàna se li se fi supusu toti.

Se facemu abstractiune de tempulu prehistoricu, se nu ne ocupamu decátu numai de ceea ce scimu din istoria. Informatiunile ce ne ofere istori'a documentata despre desvoltarea dreptului, potu se ne satisfac. Aceste informatiuni sunt, cà nascerea dreptului a fostu cá si a omului, insocita regulatu de durerile cele mai violente ale nascerii.

Si óre se ne para reu cà e asia? Tocmai imprejurarea cà dreptulu nu se castiga fóra osténéla, cà popórale au trebuitu se se lupte si se'si verse sangele pentru castigarea lui, tocmai acésta imprejurare produce intre densele si intre dreptulu loru aceeași strinsa legatura, cá si periculu vietii intre mama si copilu in momentele nascerei.

Unu dreptu castigatu fóra osténéla sémena cu acei copii, pe carii 'i aduce cocostérculu. Ce a adusu cocostérculu, póte rapí vulpea si uliulu, pe candu mamei, care a nascutu pe copilu, nu i-lu póte rapí.

Totu atátu de puçinu se potu rapí unui poporu drepturile si institutiunile pe cari si-le a castigatu prin munce sangeróse.

Se póte dar afirmá fóra frica, cà energi'a iubirii, cu care unu poporu se alipesce de dreptulu seu si si-lu apara, se mesura dupa trud'a si osténél'a ce si-a datu pentru castigarea lui.

Nu numai consuetudinea, ci sacrificiulu innóda cea mai tare legatura intre poporu si dreptulu seu, si acelu poporu, pe care Dumnedieu ilu iubesc, nu 'i daruiesce cea-a ce 'i lipsesc, nici nu 'i usiuréza labórea castigarii, ci din contra i o ingreuieza.

In sensulu acesta, nu hesitamu a dice cà lupt'a,

ce reclama dreptul pentru a se nasce, nu e unu blastemu, ci o binecuvantare.

Se ne întorcem privirile spre lupt'a pentru dreptul concretu, a dou'a parte a espunerii nóstre.

Ea se provóca prin violarea séu refusarea acestui dreptu.

Fiindu-cà nici dreptul individuale, precumu nici alu popóraloru, nu e scutitu d'acestu periculu, urméza c'acésta lupta se póte repeti in tóte sferele de dreptu: in valile dreptului privatu, cá si pe culmea dreptului de statu si a dreptului gintiloru.

Resbelulu, rescól'a, revolutiunea, asia numit'a lege de Lynch, dreptul pumnului si alu luptei din evulu de midilocu si ultimulu seu restu in tempulu actuale — duelulu, — in fine dreptulu de aparare si bland'a lupta „procesulu“: ce suntu tóte acestea pe langa diversitatea obiectului si aspectului seu, a formeloru si dimensiuniloru luptei, de càtu totu atâtea scene ale aceleasi drame, ale luptei pentru dreptu? . . .

De odata cu violarea dreptului, se presenta nedreptatítului intrebarea, déca are se'lu mantiena, se opuie adversariului resistentia, adeca se lupte séu se se lapede de densulu cedendu adversariului.

Nimeni nu 'lu constringe se iea o decisiune in acésta privintia.

Ori-care va fi rezultatulu, in ambele casuri se cere unu sacrificiu.

In casulu d'anteiu, dreptulu se sacrifica pacii, in celu d'alu douilea, pacea dreptului.

E dar cestiunea: care sacrificiu convine mai bine, cu privire la relatiunile individuali ale casului si persónei? Bogatulu, pentru cá se-lu lasi in pace, va sacrifica obiectulu ce, pentru densulu are o valóre neinsemnata, ér saraculu din contra, va sacrifica pacea pentru obiectulu ce, pentru densulu, relativu, are o fórte mare insemnata. Astu-feliu cestiunea luptei pentru dreptu s'aru schimbá intr'unu simplu calculu matematicu, in care de ambele parti se cumpanescu avantajele si desavantajele, dupa cari se formuléza decisiunea.

Cà in realitate nu e asia, o scie ori-cine. Espe-riinti'a de tóte dilele ne aréta esemple, in cari obiectulu certei e cu totulu in disproportiune cu munc'a, cu agitatiunea si cu spesele probabili.

Nimeni, cadiendu'i unu galbenu in apa, nu va da doui pentru cá se'lu scóta. Pentru densulu cestiunea „catu se sacrifice cá se'lu regasésca“ e unu simplu calculu matematicu.

De ce ense ómenii nu facu acelasi calculu matematicu in casu de procesu?

Se nu se dica cà ei credu in castigarea lui si cà astépta cá spesele se cadia in spinarea adversariului. Ori-cine scie cà chiaru sigur'a perspectiva d'a plati fórte scumpu invingerea, pe multi nu'i retiene de la procesu. De cate-ori avocatulu, care espune partii dificultatea cauzei séle si o desconsiliéza d'a

intentá procesu, aude respunsulu: cà vrea se'lu pórté, coste ori catu va costá?

Cumu ne vomu esplicá o astu-feliu de purtare, care, din punctulu de vedere alu unei rationale calculari a intereseloru, nu se póte numi de catu nebunia?

Respunsulu ce se dà de comunu e cunoscutu: mani'a d'a intentá procese, placerea de cértá, impulsulu neresistibile de a causá durere adversariului, chiaru cu convingerea cà o va plati totu atátu de scumpu, si póte mai scumpu de càtu densulu.

Se facemu abstractiune de cértá deintre doue persóne private si se le inlocuimu cu doue popóra.

Unulu a rapitu pe nedreptu celuilaltu unu milu patratu de pamentu desiertu si fóra pretiu. Se declare pentru acést'a resbelu?

Se privimu cestiunea dein acelasi punctu de vedere, din care judeca teori'a, mani'a*) tieranului de a face procesu vecinului, numai pentru cà acést'a i-a rapitu câteva palmace de pamentu, brazdandu-le cu plugulu, séu pentru cà i-a aruncatu bolovani pe locu.

Ce insemnéza unu milu patratu de pamentu desiertu, in proportiune cu unu resbelu, care costa viéti'a a mii de muritori, duce miseri'a si lacrímele in colibe si palate, inghite milióne si miliarde din tesaurulu Statului, si póte cà amenintia chiaru si esistinti'a Statului? Ce nebunia se se sacrifice atatu de multu, pentru unu asemenea obiectu!

Asia aru trebui se vorbésca si sentinti'a, déca tieranulu si poporulu s'aru puté mesurá cu aceeasi mesura.

Cu tóte astea, nimeni nu va vrea se dea acelasi consiliu poporulu cá tieranului. Fiacare simte cu unu poporu, care aru remané mutu facia cu o astufeliu de violare a dreptului, si-aru sigilá propri'a sententia de mórté.

Unui poporu, caruia i se póte rapí nepedepsitu unu milu de pamentu, i se voru rapí si celelalte, pàna nu'i va remané nimicu si va incetá d'a mai esiste cá Statu, si nici cà merita ceva mai bunu!**)

Dar déca poporulu ii e permis se se apere pentru acelu milu de locu, desconsiderandu'i valórea, pentru ce se nu'i fia permis si tieranului pentru palm'a sa de locu? Nu cumu-va se ne scapamu de densulu cu sententi'a: „quod licet Jovi, non licet bovi“?

Cá si poporulu ce nu se lupta numai pentru acelu milu patratu de pamentu, ci pentru interesulu seu propriu, pentru onórea si independenti'a sa, ase-

*) Candu pedepsese insusi poporulu, multimea, fóra procedura judecatorésca, la momentu, déca prenda pe cineva in delictu flagrante, de ex. pe tetiunari.

**) Allusiune si avisu la „patriotii“ aceia, cari dormu atunci, candu vecinii calca fruntariile tieriei si impingu inainte semnele, muta cursulu peraieloru, astupa fontani, talia arbori etc., pentru cá se nu se mai cunósca urmele fruntariei vechi.

menea si in acele processe, in cari domnesce acea disproportione amintita intre valórea obiectului, a speselor si a sacrificielor probabile, nu e vorba numai de acelu obiectu neinsemnatu, ci de unu scopu ideale: mantienerea a insesi persónei si a simtiului ei de dreptu, si cu privire la acestu scopu, nedreptatitulu desconsidera tóte sacrificiele si incomoditatile ce'i causédia procesulu: ací scopulu santiesce midilócele.

Nu interesulu banescu indémna pe ofensatu se incépa processulu, ci durerea morale ce simte pentru nedreptatirea ce a suferitu. Elu sustiene procesulu numai pentru recastigarea obiectului — pe care adesea, pentru constatarea motivelor processului, l'a donatu a priori unui institutu filantropicu, — ci pentru cá se'si castige recunóscerea dreptului seu. O voce interna 'i spune cá nu'i e permis se taca, cá nu e vorba de obiectulu fóra valóre, ci de persón'a sa, de simtiulu seu pentru dreptu, de stim'a către sine; intr'unu cuventu, pentru densulu processulu se schimba dintr'o simpla cestiune de interesu, intr'o cestiune de caracteru.

Pe de alta parte inse esperienti'a ne aréta, cá multi altii, in aceeasi situatiune, iéu tocmai decisiunea contraria: pacea le e mai scumpa de cátu unu dreptu mantienutu cu truda si ostenéla.

Facia de acestia, ce atitudine se luamu cu opiniunea nóstra?

Se spunemu numai, cá acést'a e o cestiune de gustu, individuale si de temperamentu? Unuia 'i place se se certe, ér celualaltu e iubitoru de pace si, din punctulu de vedere alu dreptului trebuescu respectati amendoui, de óre-ce dreptulu da nedreptatitului deplina libertate, s'aléga intre apararea dreptului seu si între lapedarea de densulu?

Noi condamnamu acésta opiniune — pe care o intalnimu adesea in viétia — in modulu celu mai categoricu, fiindu cu totulu opusa naturei interne a dreptului.

Déca acésta opiniune ar reesi se se generalisedie, atunci insusi dreptulu aru fi perdutu, fiindu cá pe candu dreptulu reclama pentru esistentia sa cea mai barbatésca resistentia, acésta opiniune propaga fuga misielósa dein naintea lui.

Noi ii opunemu axiom'a, cá resistentia in contr'a nedreptului e o datoria: o datoria a nedreptatitului catre sine, pentru cá e o cerint'a a esistentiei morale; datoria catra comunitate, pentru cá trebue se fia comuna spre a puté conduce la resultatu.

Lupt'a pentru dreptu e o datoria catra sine a nedreptatitului.

Mantienerea propriei esestintie e legea suprema a creatiunei; ea se manifesta prin instinctulu de conservare in fia-care fiintia. Pentru omu e vorb'a nu numai de viétia'i fisica, ci si de esistentia'i morale, a carei conditiune e dreptulu.

In dreptu, omulu posedea si'si apara conditiunea esistentiei morale. Fára dreptu, cade pe trépt'a animalelui. Proba vechii Romani cari, din punctulu

de vedere alu dreptului abstractu, considereau pe sclavi pe aceeasi trépta cu animalele.

Mantienerea dreptului este dara o datoria a conservarii morale, éra total'a renunciare la dens'a — posibilé odinióra, imposibilé astadi — identica cu sinuciderea morale.

Dreptulu inse e numai sum'a institutiuniloru isolate. Fia-care din ele coprinde o conditiune particularia de esistentia: posesiunea, cá si casatori'a; contractulu, cá si onórea. O renunciare la un'a dintr'ensele e dara, din punctulu de vedere alu dreptului, totu asia de imposibilé, cá si renunciarea la dreptulu intregu.

Cu tóte astea, ceea ce e posibilé, e pré usioru o violare din partea altu-cuiva a uneia din aceste conditiuni: datori'a subiectului e de a respinge acelu atacu.

Pentru cá simpl'a garantare abstracta din partea dreptului a acestoru conditiuni nu e suficiente, ele trebuescu mantienute in modu concretu din partea subiectului. Motivulu pentru acésta 'lu ofere arbitrariulu, déca cutéza a le violá.

Dar nu fia-care nedreptu e abitraryu, adeca o rebeliune in contr'a ideiei de dreptu. Posesorele obiectului meu, care se considera cá proprietariulu lui, néga in persón'a mea nu ideia posesiunei, ci dein contr'a, se refere la densa in favórea sa. Cért'a deintre noi doui se invertesce in jurulu cestiunii: cine dein noi e proprietariulu?

Hotiulu si talhariulu se ridica peste sfer'a dreptului de proprietate; ei néga, de o-data cu posesiunea mea, si ideia posesiunei, si prin urmare o conditiune esentiale a esistentiei mele cá persóna.

Se ne imaginamu fapt'a loru cá generale, cá maxima de dreptu: atunci posesiunea e negata si in principiu, si in practica. De aceea fapt'a loru coprinde nu numai unu atacu in contr'a obiectului meu, ci in acelasi momentu si in contr'a persónei mele, ér' déca e o datoria se'mi aparu pe cea dein urma, apoi aceeasi datoria se aplica si la casulu acesta, si numai atunci se póte modificá, candu se nasce unu conflictu intre acésta datoria si între alt'a mai inalta, a conservarii vietiei mele, cum se intempla in casulu candu banditulu imi pune alternativ'a între punga si viétia.

Facèndu abstractiune de casulu acesta, e de datori'a mea se combatu cu tóte midilócele de cari dispunu, acea desconsiderare a dreptului in persón'a mea, pentru cá prin tolerarea ei imi statuediu unu momentu in viétia, in care am fostu lipsitu de dreptu.

Unu asemenea lucru nu e permis se suferé nici unu omu.

Facia cu possessorele bona fide a obiectului meu, me afflu cu totulu in alta positiune. Ací cestiunea ce am de facutu nu e o cestiune a simtiului meu de dreptu, a caracterului, séu a persónei mele, ci o pura cestiune de interesse, cà-ci ací pentru mine nu e nimicu altu in jocu, decátu valórea obiectului.

Ací e justificabile se cantarescu castigulu, prestigiulu si reesit'a processului, si se'mi alegu, cá séu se intentu processulu, séu se me lasu de densulu si se me impacu.

Impacarea e punctulu de coincidentia a unui astu-feliu de calculu reciprocu de probabilitate si a premiseloru puse: solutiunea cea mai corecta a ne-intielegerii.

Déca totusi impacarea se face asia de anevoia, déca ambele parti declara adesea a priori, cà nu voru se scie de nici o negociatiune de impacare, apoi caus'a acestei aparitiuni nu e numai cà calculele reciproce de probabilitate differu pré multu între densele, ci cà fia-care din partile litigante presupune despre cealalta unu nedreptu patentu, séu o intentiune reu voitória.

Prin acést'a, chiaru candu cestiunea se marginesce la unu processu cu formele nedreptului obiectivu — rei vindicatio — totusi pentru parte caracterulu psihologicu alu cestiunei remane acelasi, cá si in casulu de mai susu: violare a dreptului. Dein punctulu de vedere alu subiectului, tenacitatea cu care respinge ataculu adusu dreptului seu, e totu atatu de motivata si indreptatita dein punctulu de vedere morale, cá si facia cu hotiulu.

Voindu cineva in asemenea casu se irficosiedie pe partea care s'a decisu a'si apara dreptulu violatu, prin observari facute asupr'a speseloru, consecintieloru procesului si nesicurantii de reesita, e o eróre psihologica, din cauza cà pentru acea parte cestiunea nu e o cestiune de interese, ci o cestiune de simtiu pentru dreptu.

Singurulu punctu din care se póte operá cu óre-care resultatu, e presupunerea intentiunii reu voitória a adversariului, de care se lasa a fi condusa partea. Déca cuiva ii succede a o reinfrange,*) apoi propriulu nervu alu resistintiei e taliatu, si partea mai aplecata a priví cestiunea din punctulu de vedere alu interesului, e prin urmare si mai aplecata la impacare.

Este indestulu de cunoscutu, ce opositiune cerbicósa facu adesea ómenii preocupati de dreptulu loru la ori-ce incercari de asemenea natura, si credemu cà nu vomu fi contradísi, de vomu afirmá, cà acésta implacabilitate psihologica, acésta tenacitate a neincrederei nu e numai unu ce curatu individuale, conditionatu de caracterulu persónei, ci cà acést'a este effectulu, contrastele generali ale culturei si positiunei sociale, in care se afla partile litigante.

Acésta neincredere e mai tenace la tieranu.

Asia numit'a mania a lui de a purtá processe, de care e ácusatu, nu e altu de càtu productulu a doui factori, carii caracteriedia pe tieranu, adeca: unu simtiu puternicu de proprietate, cá se nu dícemu de avaritia si de neincredere. Nimeni altulu nu-si

pricepe asia bine interesele sale si nu pastréza asia de bine ceea ce are, cá tieranulu, si totusi e cunoscutu, cà nimeni nu sacrifica asia de usioru totu ce are, pentru unu procesu.

Éca o flagranta contradicere in aparentia, care in realitate e fórte usioru de esplicatu. Fiindu-cà tocmai amórea sa bine desvoltata pentru proprietate face se simtia mai tare o violare a dreptului seu, reactiunea la densulu e mai violinte. Mani'a*) tieranului de a intentá processe nu e altu de càtu o aberatiune a simtiului de proprietate, produsa de neincredere, asemenea aparitiunei analóge in amoru: gelosi'a intórce ascutísiulu asupra'si, nimicindu in cele din urma tocmai ceea ce vrea se salvedie si se conserve pentru senesi.

O proba interesante despre cele dise ne ofere anticulu dreptu romanu. Acolo neincrederea tieranului, care presupune ori-carei violari a dreptului o intentiune reu voitória din partea adversa, e formulata, asia dicendu, in axiome de dreptu. In tóte casurile; inca si atunci, candu e vorba numai de nedreptulu obiectivu, dreptulu romanu aplica consecentiele celui subiectivu, adeca o pedépsa pentru partea care perde. Simtiulu de dreptu violatu nu se multiamesce numai cu simpl'a restituire a dreptului, ci pretende o satisfactiune pe de asupra, pentru cà adversariulu 'i-a atacatu dreptulu, cu séu fara vina.

Déca in dilele nóstre tieranii aru fi chiamati se judece causele, e probabile cà ar fi intocmai cá alu anticiloru tierani romani. Inse si in vechi'a Roma neincrederea in dreptu s'a infrantú in principiulu prin cultura, facéndu-se distinctiune între cele doué specii ale nedreptului: a celui cu vina si a celui fara vina, séu a celui subiectivu, si a celui obiectivu, in limb'a lui Hegel a celui naivu.

(Va urmá.)

Epilogu la documentele historice publicate pâna acumu.

Cu acestea s'ar fi inchiaiatu publicarea acelei collectiuni de documente historice transilvane, care se decopiasera dein marea collectiune a repausatului comite Iosifu Kemény. Modulu cumu s'au publicatu, nu a fostu alesu de redactoriulu acestei folie, i s'a inpusu lui prin poterea impregiariloru, in care se afla natiunea si mai de aprópe Asociatiunea nóstra, care este editóri'a foliei. Candu nu aru fi lipsitu midiolócele pecuniarie, si déca amu fi avutu mai multi lectori de aceia, carii cunoscu limb'a latina, atunci acésta collectiune ar fi esítu in unu singuru volumu, pentru cá historiculu se póta avé incaí aceste documente in una singura carte, éra nu se le caute in 5—6 volume. Cu tóte aceste, noi multaminu Ceriului, cà le vedemu date si asia, in pos-

*) Terminulu lat.: refutare.

*) Patim'a, pasiunea, cerbici'a pâna la nebunia si desperatiune.

sessiunea romanilor; că-ci déca ele nu se afla adunate în unu singuru volumu, dara nici nu' mai sunt respandite pentru noi în sute de bibliotheci si archive ascunse si departate. Multe dein documentele publicate de noi au vediutu lumin'a mai antaiu în acésta fólia, si ele voru implea unele lacune parte în histori'a generala a natiunei nóstre, a caroru împlinire istoricii abia o mai credea possibile. Acésta collectiune revérsa cu totulu alta lumina preste relatiunile politice si sociali, care s'au desvoltatu în cursulu seculiloru, între romani, magiari si sasi; ceea ce se întrevedea mai înainte numai prin una sita fórte désa, astadi ne stà în perspectiva multu mai apropiata. Inca nu s'a luminatu de plenu, se mai cere aprederea multoru candelé si facií prin întunecimea seculiloru. Se adunamu inse la unu locu tóte documentele historice câte s'au publicatu la romani, fia si numai de 12 ani încóce, de una parte în Bucuresci, de alt'a în Blasiu (Archivu), apoi în columnele acestei folie, unele si în diariéle nóstre politice, si vomu vedea, că progressulu pe acestu terrenu alu activitatéi nationale este unulu dein cele mai inbucuratórie, lipsesce numai, cá toti romanii câtî s'au apucatu a se ametí si inbetá de ideile cele vage ale unui cosmopolitismu fórte reu întielesu, se cultive barbatesce histori'a patriei si a natiunei, se'i caute si se'i deschida neincetatu fòntani noue, se o tractedie în modu pragmaticu, se propage prin ea amórea de patria, unire strinsa si solidaritate nationale, devotamentu si promptitudine de a sacrificá viétia si avere în tempuri de pericule, credentia neclatita în puterea nóstra de viétia nationale si în immortalitatea elementulu nostru, prudentia politica, unita cu tari'a sufletulu, mai în scurtu, tóte virtutile patriotice si urgi'a pecatulu, tradarei si a poltroneriei.

Înainte de a închiaiá pentru asta-data, ne simtimu obligati a ne exprime de nou multiamit'a nóstra la toti aceia, carii au fostu auctorii si midiulocitorii acestei publicatiuni.

Repausatulu com. Iosifu Kemény, proprietariulu marei collectiuni dein care s'a scosu acésta, generosu precumu erá, si scutitu de multe prejudetie ale clasei aristocratice, înaltiatu mai presusu de miseriile nóstre nationali, care sunt atátu de caracteristice pentru partea cea mai mare a locuitoriloru transilvaniei, la rogarea dlui canonicu Cipariu, insocita de a mea, candu cu adunarea literatiloru la Cinculu mare în a. 1848, ne-a datu voia prin dn. prepositu Stefanu Moldovanu, pe atunci parochu aprópe de Turd'a, cá se decopiamu, séu se punemu a se decopia, ori câte documente credemu noi că potemu folosí dein collectiunile sale. Indata dn. Cipariu si-a pusu omu în adensu pe spesele sale cá se decopiedie barbatesce, éra dn. Stef. Moldovanu, amiculu nostru dein anii teneretieloru, totu-deauna promptu a sacrificá puteri spirituali si materiali pentru sant'a nóstra cauza, a facutu totu cá se procure si Foiei pentru

mente, ánima si literatura, unu altu exemplariu dein aceeași collectiune. Într'aceea venira preste noi evenimentele aniloru 1848—9, în care de asemenea lucrari ale pacei nu putea fi vorb'a. În anii de antaiu ai systhemei absolutistice, pre câtu mai fu în viétia c. Kemény, dn. Moldovanu continuá cu copiarea, pâna ce aduse collectiunea în starea în care o vediuramu, si asia întregita o puse la dispusetiunea asociatiunei transilvane romane prin redactoriulu Transilvaniei, care luá asupr'asi sarcin'a de a o publicá, permitendu la fia-care documentu unu extrasu romanescu si insociendu mai pe tóte cu note explicative séu comentatórie asia, în câtu se fia aduse în legatura cu acelea momente historice, la care apartienu dein natur'a loru.

Conjuncturele politice dein dilele nóstre, agitatiunea febrile a spiriteloru, evenimente mari si extraordinarie, încercarile scólei cosmopolitice de a paralisá si a luá chiaru în risu acelu studiu, care este celu mai aptu de a destepta si nutrí în pepturile romaniloru virtuti patriotice si nationali, au abatutu attentiunea multora dela publicatiuni historice. Tóte acestea si alte asemenea pedece pe noi nu ne-au descuragiatu. Va veni un'a alta generatiune, care va scí appretia fatigele si sacrificiale toturoru acelor barbati contempurani, câtî lucra di si nópte pentru întregirea historiei nóstre.

Lege pentru regularea proprietatiloru statulu dein Basarabi'a ocupate de locuitorii colonisti si domenieni.*)

Cap. I. Despre rescumpararea dariloru si sarcineloru si împrórietarirea colonistiloru si domenieloru.

Art. I. Colonistii si cei-lalti locuitori disi domeniani din Basarabi'a, devinu si remanu deplini proprietari pe pamentulu supusu posesiunei loru în întindere marginita, cei d'antaiu pâna la 50 desetine, ér cei de alu douilea pâna în 30 desetine pentru fia-care capu de familia în fiintia din diu'a promulgarii presentei legi, si în limitele terenulu ocupatu de densii astadi în fia-care comuna.

Candu întinderea terenulu specificatu mai susu nu va fi de ajunsu pentru a se da la fia-care capu de familia câte 50 séu 60 desetine, atunci se va impartí pamentulu în parti ecuale între densii.

În casu inse, candu pamentulu ocupatu de acesti locuitori în fiacare comuna va fi de o întindere mai mare preste numerulu de 50 séu 30 desetine, destinate fia-carui capu de familia, atunci prisosulu terenulu remane proprietate libera a statulu.

Art. 2. În întinderea terenulu datu locuitoriloru fosti colonisti séu domeniani, intra si vét'r'a satulu, precumu si gradinele, viele, livedile, padurile si plantatiunile de ori-ce natura.

Ne vomu justificá în altu Nr., pentru ce amu reprodusu aici acésta lege dupa Monitoriulu oficiale.

Art. 3. Veduvele cu copii necasatoriti se prenumera intre capii de familia.

Art. 4. Preotii bisericelor au facultatea a cere se fia prenumerati intre capii de familia in comunele unde se afla asiedati.

Acésta cerere urméza a fi facuta de preotu inaintea comisiunii instituita prin art. 17 din present'a lege, subtu pedépsa de-a nu poté, in nici unu casu, in urma a esercitá acésta facultate.

Art. 5. In fiacare comuna se reserva, fàra nici o despagubire, odata pentru totu-deuna, câte 60 desetine terenu pe sam'a bisericeii, ca dotea ei, pentru intretinerea clerului si a celoru-lalti slujbasi bisericesci in activitate.

Art. 6. Nu se voru prenumerá intre capii de familia locuitorii disi contribuabili, cari se gasescu asiedati in comune, afara numai déca nu voru fi casatoriti cu coloniste.

Locuitorii de acésta categoria, Romani séu impamenteniti, au facultatea de a primi câte diece desetine de fia-care capu de familia din pamentulu de prisosu, aflate in diferite comune, séu din terenele libere ale statului.

Art. 7. Locuitorii contribuabili, aretati in precedentulu articulu, cari voru voi a usá de acésta facultate, suntu tienuti a face declaratiunea loru inaintea comisiunii instituita prin art. 17, subtu pedépsa de a nu li-se mai tiené in sama cererile ce voru face in urm'a inchiiaarii lucrarii comisiunii.

Despagubirea ce se cuvine statului dela acésti locuitori, pentru fiacare desetina de pamentu, va fi totu acea determinata prin art. 13 pentru locuitorii colonisti si domeniani.

Acesti contribuabili, stramutandu se de pe pamentulu ce se cuvine numai fostiloru locuitori colonisti séu domeniani, au dreptulu de a se desface de casele pe cari le parasescu, avendu comun'a dreptulu de preemtiune (rescumparare).

Art. 8. In terminu de 15 ani dela promulgarea presentei legi, nici fostii colonisti séu domeniani, nici ceilalti locuitori simpli contribuabili, séu mostenitorii loru, nu voru poté instrainá nici ipotecá proprietatea loru, nici prin testamentu, nici prin acte intre viui, de câtu către comuna séu către vreunu altu locuitoriu din acea comuna.

Art. 9. Candu unu locuitoriu colonistu séu domenianu va muri fòra testamentu, séu fòra a avé mostenitori, partea lui de pamentu o va luá comun'a, cu indatorire de a plati datori'a lui pentru pamentu.

Art. 10. Se desfiintieza odata pentru totu-deuna, si in tóta intinderea coloniiloru si a domeniiloru, drepturile, privilegiurile, monopoluriloru de carciume, sarcinele si indatoririle stabilite de legi, ucase, crissóve séu invoicele perpetue ori timporale, remanendu cá asemenea locuitori se se bucare de aceleasi drepturi si obligatiuni, la cari suntu supusi de obsce toti Romanii.

Pentru inlesnirea locuitoriloru fosti colonisti si

domeniani la plat'a despagubirii către statu, prevediuta la art. 13, voru fi scutiti de recrutatie pentru armat'a permanenta in tempu de 10 ani dela aplicarea acestei legi.

Art. 11. Nu intra in numerulu desetineloru acordate prin art. 1 din present'a lege drumurile nationale, judetiene si comunale, ripele, prundurile, mateile apelor, stufurile si lacurile, cari tóte acestea remanu pe sém'a statului, precumu si loculu trebuintiosu imprejurulu lacuriloru pentru pescuire.

Art. 12. Liberi suntu locuitorii a isi adapá vitele in tóte apele, a prinde raci in lacu si in riuri si a pescuí cu unditi'a, ori unde voru voi pentru trebuinti'a casei loru, fòra a bagá navodu séu plasa.

Cap. II. Despre pretiulu rescumpararii dariloru, sarcineloru si a pamenturiloru.

Art. 13. Pretiulu pamentului, pe care locuitorii devinu deplini proprietari dupa art. 1 alu presentei legi, atátu pentru colonisti, câtu si pentru domeniani, va fi câte 80 lei de fiacare desetina.*)

Astufeliu capulu de familia, colonistu ori domenianu, va plati fiacare dupa numerulu desetineloru ce i se cuvine in comun'a unde se afla, potrivitu dispositioniloru art. 1, pentru pretiulu pamentului, in terminu de 15 ani, câte lei 6, bani 70 de fia-care desetina pe anu, adeca: procente $2\frac{40}{100}$ si amortimentu lei 4 $\frac{30}{100}$.

Acésta plata se va respunde odata si in acelasi terminu cu darile fiscali.

Art. 14. Fiacare comuna remane respundietóre către statu, pe totu intervalulu de 15 ani, pentru sumele cuvenite fiscului in virtutea acestei legi.

Statulu, pentru asicurarea creantiei sale dein fiacare comuna, are asupr'a pamentului posedatu de locuitori in virtutea presentei legi si o ipoteca legale, nesupusa nici unei inscriptiuni séu altei formalitati.

Art. 15. Pàna la facerea unei noue mesuratori a pamentului, se va lua de basa, pentru fixarea despagubirii ce se cuvine statului in fiacare comuna, numerulu desetineloru indicate in rolurile, dupa cari se face astadi perceptiunea dariloru.

Art. 16. Pentru determinarea numerului capiloru de familia, se voru lua de basa totu rolurile curentulu periodu catagraficescu, la cari se voru adaugá si insuratieii, adeca acei deveniti capi de familia pàna in diu'a promulgarii presentei legi, precumu si veduvele cu copii necasatoriti si netrecute in roluri.

Art. 17. Pentru a se constatá numerulu capiloru de familia, vointi'a preotulu de a se prenumerá séu nu intre capii de familia, numerulu desetineloru dupa art. 1, precumu si sum'a despagubirii cuvenita statului dela fiacare comuna, conformu art.

*) Desetin'a se socotesce 1 hectaru si 925 metrii patrati, 61 $\frac{41}{100}$ prajini din falcea Moldovei, séu 2 pogóne si 4 prajini de dincóce de Milcovu, séu circa 2 jugere (holde) transilvane.

13, se instituie o comisiune pentru comunele coloniale si alt'a pentru comunele domeniale, compusa fia-care de unu delegatu alu fiscalui si unu delegatu alesu de consiliile comunali.

Acésta comisiune va constatá inea numerulu locuitorilor birnici specificati in art. 6, luandu actu de declaratiunea lorú cã voiescu séu nu, a fi improprietariti, si in casu afirmativu, pe care anume terenu.

Art. 18. In modulu de mai susu prescriu, constatandu-se numerulu capiloru de familia, vointi'a preotului si numerulu desetinelu cuvenite fiacarui colonistu séu domenianu, quantum despagubirii ce statulu are dreptu a implini dela fiacare comuna, comisiunile voru inchiaiaá despre acést'a unu procesu-verbale in triplu esemplariu, scrisu de ambii delegati; printr'unu osebitu procesu-verbale totu in trei esemplare, se va constatá numerulu si vointi'a birniciloru.

Procesele-verbali, dupa ce se voru verificá de comitetulu permanente séu de consiliulu judetiénu, se voru depune unu esemplariu din fiacare la primari'a comunei, altulu la comitetulu permanente si altulu la ministeriulu finantieloru.

Art. 19. Neintielegerile intre cei doni delegati cari compunu comisiunile, asupr'a lucrariloru ce suntu chiamati a face dupa art. 17, se voru constatá printr'o anume inchiaiare.

Acestu procesu-verbale se va inaintá indata comitetului permanente séu consiliului judetiénu, care in terminu de 8 dile libere dela inchiaierea comisiunii, va fi datoru a judecá intr'unu modu definitivu si irevocabile contestatiunea ivita.

In urm'a decisiunei comitetului permanente séu consiliului judetiénu, comisiunile voru efectua, in terminulu celu mai scurtu, constatarile aretate la art. 17 si 18, depunendu procesele-verbali la autoritatile acolo aretate.

Cap. III. Dispositii transitorii.

Art. 20. Acésta lege se va pune in aplicatia dela 1. Ianuariu 1875.

Art. 21. Ministrulu finantieloru este autorisatu a face chialtueile necesarii pentru aplicarea prezentei legi, pâna in concurentia cu sum'a de lei 70,000."

In discussiunea generale neluandu nimeni cuventulu, proiectulu se ia in considerare.

La art. 1. se propune unu amendamentu cá terrenulu remasu se fia proprietate a comunei si, la primul recensementu, se se impartia egalú capiloru de familie.

D. N. Blaremburg desvoltá amendamentulu, aretandu cá prin elu s'admite óre-cum principiulu insuratieiloru, cá terenurile remase se se impartia la

locuitori, de si poporatiunea din Basarabi'a e fórté numerosa.

D. Horozoff espuse in camera cá cea mai mare parte din locuitorii Basarabiei posedu terenuri inecuale. Din cele mai multe au emigratu mai toti satenii, remanendu pustii. Prin aplicarea art. 1. din lege asemene multe comune voru remané cu locuri de prisosu, dupa ce se va face impartirea. Ei biue, prin amendamentu se propune cá acele locuri se remaie pe sém'a comunei, cá locuitorii se nu remaie espusi la discretiunea arendasiloru.

Ministrulu finantieloru aréta, cá suntu 2 categorii de pamenturi: unele ale comunelu desfiintiate, altele ale celoru esistente. E vorb'a dar de prisósele comunelu regulate, pamenturi remase afara din impresurarea comunelu. Aceste prisóse suntu remase chiaru dupa recensementulu facutu cu oca siunea aducerii de noui colonisti. Amendamentulu de facia e de prisosu, cá-ci locuitorii remasi fara pamentu voru avé 10 desetine. Déca guvernulu reserva óre-cari pamenturi, e cá se le dea altoru locuitori, e se se tramita acolo alte poporatiuni. Cum se se declare cá proprietatea comunei, preiudecandu o cestiune importante, pe care avemu s'o regulamú printr'unu proiectu de lege ce ve vomu presentá la tómná? Póte cá unii din locuitori voru voi a mai cumpara locuri si le vomu vinde, cum vomu vinde si la alti insuratiei.

D. G. Manu combate pe d. Horozoff. Dupa statutele coloniiloru, fiacare familia are 60 desetine: 100 familii au ocupatu 60,000 de desetine. Candu au venitu noue colonii, aceste locuri s'au impartitu in parti mai mici. La 1828 guvernulu rusu le-a datu câte 50 desetine de familia. Déca, adi locuitorii s'au inmultitu, óre potemu noi dá mai multu de 60,000 desetine? Negresitu cá nu. Unu altu casu e acela alu d-lui Horozoff. Prisosulu peste 50 desetine, remasu prin scaderea poporatiunei, ce va deveni? Ei bine, e naturale cá acel'a se remaie proprietate a statului, éru nu se se faca daruri pe la comune. Propunerea d-lui Horozoff e dar periculósa si chiaru impractica, cá-ci adi nu remane nici unu prisosu, ci se stabileste unu principiu in lege. Dn. Horozoff mai deschide o cestiune grava: a insuratieiloru. La colonisti nu se cunósce cestiunea insuratieiloru: ei s'au consideratu cá mostenitori ai parintiloru. Adi se propune a li se dá si insuratieiloru pamenturi, éru dn. Horozoff propune, cá locurile de prisosu se se impartia insuratieiloru. Déca mai tardíu nu se voru ajunge locurile, ce va face? Éca unu punctu nedeterminatu, si care va dá locu la noue debateri si la diferite idei comuniste. Pentru acestu motivu respingu amendamentulu."

(Destulu cá acésta lege romanésca fu sanctionata si cá se pune in aplicare. Noi o recomendamú de aprópe attentiunei lectoriloru nostrii).

Persecuțiunea limbei romanesce de către clerul grecesc.

Trompet'a Carpatilor a publicat si in alti ani, publica si in dilele acestea unele documente foarte interesante despre infricosiat'a persecutiune la care sunt supuse limb'a, scólele si nationalitatea macedo-romanilor in tierile transdanubiane de către clerul inaltu grecesc cu preasanti'a sa patriarhulu ecumenicu in frunte, carele si in dilele noastre aruncă fulgerulu anathemei asupra celor ce cutédia se deschida scóle romanesce in comunele romanesce, dein Macedoni'a. Mai sunt si alte diarie, cá Romanulu, Press'a etc., care au publicat ori că au reprodusu asemenea documente. Mare servitiu facu diariile care dispunendu de spatiu, au inceputu a se ocupa cu totu adensulu de sörtea macedo-romanilor.*) In tr'aceea s'a observat la mai multi lectori daco-romani, mai alesu deincece de Carpati, că ei citindu lucruri de acestea, stau la mirare si se intréba unii pe altii, că cumu se póte acésta, cá arhierii grecesci se se arunce cu asia furia asupra limbei si nationalitatei romanesce, si se ia asemenea mesure tiranice, candu ei inca gemu sub tirani'a turcésca, si asia multoru la vene lucru de necredutu, cá episcopii grecesci inca se póta fi asia mari tirani.

Accea carii nu credu in adevéru actelor ce se publica despre suferintiele macedo-romanilor, nu cunoscú de locu orientele, nici histori'a lui, nici pe clerulu grecesc, si nici chiaru natur'a omenésca, ei nu vedu nici exemplele si evenimentele analóge care se afla chiaru in trecutul, in histori'a daco-romanilor. Serbii inca au gemutu sub juguri straine, au suferitu de proselitismu, s'au turcitu nenumérati deintre densii, altii éra si trecutu la catholicismu de-a valm'a; cu tóte acestea ei au sciutu maltratá pe clerulu romanescú adesea până la ultim'a desperatiune, ceea ce numai ómeni servili, unii falsificatori de adevéru manifestu, cunoscutu la lumea tóta, voru se nege. Identitatea credentiei religiose, de candu e lumea, nu a potutu apará pe nici unu individú si pe nici unu poporu de persecutiuni si de tirania; ba tocma dein contra, sub firm'a si masc'a identitatiei de religiune s'au commissu in tóte tempurile abusuri de cele mai revoltátorie si s'au exercitatú tirani'a cea mai cruda; pe pretiulu unitatiei religiose s'au desfiatú staturi, s'au exterminatú limbi si natiuni, s'au suptu sangele si meduv'a loru. Nici odata doctrin'a cea pura evangelica nu ar' fi datu ocaziune la atâtea eresuri si desbinari, mai alesu dela an. 400 încóce in Oriente, dela 1400 in Occidente, déca nu s'aru fi facutu totu-deaun'a incercari, cá unu poporu mai desteptu si mai pucinu mustratu de cugetu, se incalece pe altele. Dara popórale candu s'au vediu amerintiate si periclitare in existenti'a loru nationale si politica, in a loru individualitate, au rupt'o cu

religiunea, au cautatu uneori cu falnariulu, ceva diferentia dogmatica, ori si numai rituale, cá pretestu alu desbinarei. Atata numai, că adesea popórale vai de ele, au cadutu dein putiu in lacu, au schimbatu pe unu tiranu cu altulu, si tóta consolatiunea loru a fostu, déca noulu tiranu aflá cu cale de a fi mai crutiatoriu, mai pucinu brutale.

In cātu pentru clerulu superiore bizantinú, apoi ur'a lui asupr'a limbei romanesce este mai vechia decâtu tóte desbinarile religiose in lumea christiana; acea ura este contemporana cu primele colonisatiuni romane, facute in diversele parti ale Greciei, in Iliricu, in Panoni'a si in ambele Dacii. Dupa ce Constantinú a stramutatú resiedinti'a dein Rom'a vechia la Bizantiu, a fostu lucru celu mai firescu, cá limb'a latina se stea preste totu in capulu mesei cá limba a curtiei si a statului, prin urmare grecii inca trebuia se o invetie, nu de frica, nu dein porunca brutale si barbara, cá pe la noi, ci déca volia se ia parte la afacerile publice. Romanii inca avea limb'a elina in mare honóre, si — cautandu bene in historia, poti se dici, că ea in imperiulu Romei stá foarte aprópe in rangú de cea latina, éra anume in beserica a fostu predomnitória pentru Oriente. Legile codificate sub Iustinianu le mai vedemu inca totu latinesce, adeca romane, numele imperiului inca totu romanu, care s'a si conservatú până la caderea lui. Greciloru inse nici-decumu nu le-a fostu indemana cu acea stare a lucrurilor; ei, si mai virtosu clerulu, nu potea se suferé limb'a latina si dialectele sale; cu tóte acestea le trebuia vre-o trei sute de ani, până ce exterminara limb'a latina dela curte si dein tóte afacerile statului, substituindu in loculu ei successive pe cea turcésca preste totu, până in cele mai mici afaceri publice. Cu cātu certele de suprematia eclesiastica devenea mai inversiunate intre Rom'a vechia si Rom'a noua, intre papa si patriarhu, intre calugarii cu barbi si intre calugarii rasi, cu atātu mai multu grecii se pusera dein respoteri, cá se exterminare totu ce fusese latinescu, italianescu, romanescu in Oriente. In fine desbinarea deveni definitiva, si pre cātu ni se pare noue, pe calile cercate până acum, nici-odata reparabile. Dein acea dí erá lucru celu mai naturale, cá clerulu grecescú se si ia de maxima: a impedecá cu ori-ce pretiu desvoltarea limbei si a nationalitatiei coloniiloru italice dein imperiulu bizantinú. Clerulu grecescú nu se póte mesurá in energia cu celu apusénu, in acestu casu inse elu facú exceptiune. Preste un'a miie patru sute de ani elu a sciutu se tiena sub epitropi'a sa, intru intunerecu completu, preste 1½ milionu de colonisti romani, asiediatu in Macedoni'a, éra mai alesu in Thesali'a, in Epiru si până diosu in suburbile Athenei moderne. Astadi clerulu grecescú e in periculu, nu de a i se sparge unitatea confessionale cu romanii, ci numai de a si perde enormele venituri, pe care le trage de ani 1500 dela coloniile italice, asiediate intre marea adriatica si Danubiu.

*) Trompet'a Carpatilor dela Nr. 1140—1—2 înainte.

Episcopatul grecescu inca p^ote se mai domine multi ani preste macedo-romani, pentruc^à puterea lui este mare. Clerulu superior grecescu mai este inca ajutat intre macedo-romani (cutiovlachi) cu multa vig^ore chiaru de c^àtra renegatii loru de nationalitate, de carii ei p^ote fi c^à au relative mai multi dec^àtu bulgarii. Pre candu multi dein greci, arnauti, bosniaci se turcea; pre candu boierimea roman^ésca dein Transilvani'a si Ungari'a se unguri^à, cutiovlachii se grecea; mai virtosu deintre negutiatori s'au gre-citu f^orte multi, carii apoi nu vr^éu se mai scia nimicu de romani, si tienu cu clerulu grecescu, i-lu ajuta cu sume mari, tramitu si la Athen'a dieci si sute de mii, c^à de ex. br. Sina, Mavru, Arsache s. a. Deintre toti daco-romanii nu a cunoscutu nici unulu acea putere asia de bene, precum o cunoscese repau-satulu Ioanu Eliadu. Las' c^à elu sci^à limb'a elina c^à ori care grecu erudit; las' c^à avuse ocaziune de a cun^osce multi archierei si archimandriti greci chiaru acilea in Daci'a traiana, dar' apoi c^àtiva ani, pre c^àtu stetese internatu cu famili'a sa in Constan-tinopole si mai multu in insul'a Chios, unde este mitropolia, avuse ocaziune de a studi^à starea clerului f^orte de apr^ope, c^à si pe a poporului supusu lui. In un'a di de Augustu 1868 conversandu cati-va membrii ai societatei academice af^ora dein siedintia, si fiendu vorb'a despre gradulu de civilizatiune alu bulgariloru, Eliadu dise intre altele: „Nu ve mirati de t^ote c^àte auditi si cititi despre cele ce se intem-pla preste Dunare si p^àna preste Balcanu. Mai toti archiereii se au bene cu gubernatorii si cu prefectii turcesci ai provinciiloru, ei mananca, beu, isi pe-trecu inpreuna. Episcopii au potestate intricosiata preste cleru si poporu, ei batu, inchidu in falanga si in lantiuri, ^éra anathemele asupra fruntasiloru sunt de t^ote dilele. C^à se scapi de anathema, trebue se platesci sume mari, c^à-ci altu-mentrea poti perf^o in casa de f^ome, de sete si golatate, pentruc^à nimeni nu cut^édia se se apropie de te-ne, c^à de unu ciu-matu, nici chiaru membrii familiei tale. Am vediutu in Chiosu pe comerciantele celu mai de frunte ex-comunicatu de c^àtra mitropolitulu, dela altariu, in dio'a de pasci, de mania, c^à-ci filiu-seu se cununase la Marsili'a cu fiic'a unui unchiu alu seu, totu grecu. Nimeni nu se mai apropi^à de cas'a lui, af^ora de mene. — Administrarea sacramenteloru costa multu, de ex. cununi'a 700 lei; deliberatulu de divortiu (des-partire) 1000 de lei; recasatori'a cu aceeași femeia (c^à-ci se intempla si de acestea, c^à si la turci) totu 1000 de lei. Cine nu platesce, anathema este.

Calugarii dela St. Agora, continu^à Eliadu, sunt speculantii cei mai mari. Nici unu preotu de miru nu este suferitu se asculte marturisirea peccatorulu, ci acestu dreptu este rezervatu numai calugariloru, intre carii se impartu districtele si plasele (cercurile). Acei calugari apoi mergu in postu dein comuna in comuna, ^éra pe unde comunele sunt respandite, dein casa in casa, pentru c^à „se spoved^ésca.“ Osten^él'a

loru si canonulu dictatu peccatorulu si peccat^oseloru trebue se se plat^ésca, in bani, pensa, panura, si in alte obiecte ce se potu transport^à mai usioru si f^ora spese mari p^àna susu la monasteria. Acei calugari au inventatu mai multe peccate, care mai de multu nu ^éra cunoscute c^à atari. Asia de ex. apropierea barbatulu de femeia sa in di de d o m i n e c a, este ca-nonita aspru. Déca in vreo familia s'a nascutu nu-mai unu pruncu de sexulu barbatescu, pe acelu unicu trebue „se'lu dea robu la maic'a precist'a“ (terminu calugarescu, usitatu mai alesu la bulgari), adeca se'lu inchine monasteriei, adesea cu parte con-siderabile de avere. Pe acei baiati apoi ii léga anume la serbatori mari, cu una specie de lantiu, c^à simbolu alu „robiei,“ pentru care ^éra si trebue se plat^ésca. Calugarii facu si asia numite semi-hagfi, adeca dau dreptulu de a porta titlulu de hagfu (pe-regrinatoriu sacru), f^ora c^à se fia obligatu a cale-tor^o la Ierusalimu; apoi in Oriente a porta titlulu de hagfu semnifica ceva mai multu dec^àtu sillab'a de nobilitate „de, in nemt. „von“ dein tierile apu-sene; dara se platesce bene, c^à si diplomele nobili-tarie in staturi feudali. Fia-care mortu trebue se fia desgropatu la c^àte siepte ani, inse ^éra si pentru plata grea, cumu se d^à si pentru cartile de ertatiune (in-dulgentia), care se cumpara dela patriarchia; si se punu pe peptulu mortulu.

Alte casuri numer^ose de simon^oia, pe care ni le comunicase Eliadu, ne-au esitu dein memoria; ori cine inse are placerea de a le cun^osce mai de apr^ope, n'are dec^àtu se tr^éca Dunarea in Bulgari'a si mai departe, c^à se fia informatu si se'si faca collectiune ampla. Mai in scurtu, simon^oia se mai afla in Oriente in acea intendere si in florire, in care se afl^à c^à si in apusu p^àna la reformatiune si chiaru p^àna inainte cu circa duoe sute de ani. Dein ac^ésta rapacitate a ca-lugariloru grecesci isi esplic^à Eliadu inpregiurarea ce'lu surprinsese f^orte multu, c^à adeca mai alesu intre grecii insulani se afla multe comune tre-cute la catholicismu, cu conservarea ritulu, precumu au trecut si dintre bulgari mai multi, pentru-c^à se scape de at^étea spoliatiuni.

Poporulu nu afla de locu protectiune la patri-archia in contra abuseriloru calugaresci, dein cauza, c^à dupa usulu stravechiu introdusu dein secolu, ca-lugarii sunt obligati se dea dein veniturile loru una parte considerabile la patriarchia, cu alte cuvente, se se impartia intre calugari si intre familiile fana-riote dein Constantinopole.

Se pare c^à locuitorii cei mai de frunte dein c^àteva comune macedo-romane au inceputu a pri-cepe, c^à arm'a cea mai sigura cu care te poti apara de rapacitate si de simon^oia caluger^ésca, nu este trecerea dela una biserica la cealalta, ci este sc^ol'a nationale, cultur'a scientifica, civiliza-tiunea, formarea de cleru nationale luminatu si — retribuitu bene, c^à se p^ota subsiste cu ho-n^ore, elu si familiile preotiesci, totuodata departa-

rea calugariloru dela locuintiele ómeniloru, in care dupa spus'a tuturoru càti cunoscú orientele, au impertinenti'a de a intrá si in absentia barbatiloru, sciendu bene, cà femeile fiendu de regula mai religiose, chiaru mai bigotte decátu barbatii, facu ori ce le recomanda calugarii, si le dau dein casa totu ce place lorú, sub diverse titluri, cumu, canonu pentru pecate, liturgii pentru caletori, parastase, si sarindarie pentru morti, daruri pe la icóne facátorie de minuni etc. etc.

Dein acestea se póte cunósce, cà emanciparea macedo-romaniloru dein sierbitatea calugariloru bizantini este problema destulú de grea, ceea ce se vede si dein actele si scirile càte se publicara pàna acilea, nu numai in diariile romanesci, ci si in unele grecesci, si in cele bulgaresci. Mai departe celu care vrea se cunósca pe grecii moderni si relatiunile lorú cu celelalte popòra christiane dein Turci'a, se incépa dela scrierile repausatului professoriu Fallmerayer,*) carele in anii de antaiu ai domniei regelui Otto in Greci'a petrecuse mai multu tempu, atátu in Athena, càtu si in alte tieri si tienuturi ale Turciei europene si chiaru in muntele Athos pe la monasterie**); de aci incolo se consulte chiaru si càtiva

*) Filipu Iac. Fallmerayer (n. 1791 m. 1861), theologu, juristu, philologu, intre 1813 et 1818 oficiariu intr'unu regimentu, dupa aceea professoriu gimnasiale in Augusta (Augsburg), membru alu academici scientifice, mai tardiu professoru la universitate, in a. 1831 a facutu prim'a caletoria orientale in societatea generariului rusescu comite Ostermann-Tolstoy. Dela 1840 inainte F... mai petrecú doi ani in Asi'a mica si in Turci'a européna. Fructele acelorú caletorii au fostu mai multi articiii in Aug. Allg. Zeitung, „Fragmente aus dem Orient“ (doe tom. 1845), „Geschichte des Kaiserthums Trapezunt“, „Geschichte der Halbinsel Morea im Mittelalter“. (1836 2 tom.) „Das albanesische Element in Griechenland“, München 1857—60. In acestea duoe opuri F. a trasu la indoieála mare originea helena a greciloru moderni si a sustienutu, cà ei aru fi unu amestecu de greci, slavi, arnauti etc. Acea opiniune a lui Fallmerayer a irritatu preste mesura pe literatii greciloru si lupt'a de péna a decursu mai multi ani. Dara lucru curiosu, cà atátu in cursulu luptei, càtu si de atunci incóce, in treidieci de ani si pàna in dilele nóstre, totu acei carturari grecesci si clerulu lorú se incórdá dein tóte poterile a face greci dein tóte popórale Turciei europene, càte tienu la unitatea religiunei cu densii. Dein tóte popórale gr. resaritenene, poporulu celu mai expusu la acelu prozelitismu nationale propagatu cu ajutoriulu religiunei, este celu macedo-romanu. Grecii cá si magiarii, au cea mai mare pasiune, cá se'si inmultiesca numerulu lorú cu renegati romani. Se spunemu dreptu, cà in acestu punctu grecii cá si magiarii, n'au tocma gustu reu; dar de aci incolo se'si puna poff'a in cuflu.

**) Cunoscutu si sub numele grec. Athos et bagion Oros, Muntele santu in peninsul'a Chersonesu; muntele cá de 5 miluri lungu, de 1½ latu, cu vreo de 20 monasterie, deintre care cele mai renumite sunt Ivoron, Hagia Laura, Vatopaedi. Numerulu calugariloru trece preste patru mii, éra dupa altii chiaru siese mii. Parte dein ei merita compatimirea ómeniloru; dara maioritatea lorú ar merita numai cá se fia formati in companii si regimete cu arm'a la umeru.

dein acei scriptori grecesci moderni, carii au avutu tará suffetésca de ajunsu, pentru cá se spuna curatulu adevéru, precumu ilu vedemu descoperitu in nenumerate carti si diarie, de ex. de càtra italiaui, relative la portarea clerului catholicu apusénu.

Speciile de struguri ce se gasescu in vile dein Prahova.*)

Dela greci si romani pàna in dilele nóstre s'a recunoscutu influinti'a cea mare, ce are némulu séu varietatelu de struguri asupr'a calitatiei vinului. Ori càtu de mare este influinti'a terenului si a climei, nu este mai pucinu adevératu, cà in cele mai favorabile conditiuni de terenu si temperatura nu se potú fabric'a vinuri superioére din struguri comuni; si deiu contr'a, chiaru in conditiuni de terenu si clima pucinu favorabile, unu soiú de vitia buna va pastrá in totudeauna o parte din calitatile séle si va fi superioára varietatiloru comune deja aclimatate in acea localitate.

Cu tóte ca esperienti'a celoru mai renumiti cultivatori de vii a intaritu acestu adevéru, totusi sunt viticultori, cari atribuescu influinti'a esclusiva terenului, climei si espositiunei. Fara a contestá càtusi de pucinu influinti'a notabila ce exercitédia aceste imprejurari, totusi vomu sustinca, ca soiulu vitiei este de mare importantia; ca dela varietatile cultivate depindu in mare parte calitatile vinului.

Comitele Odart, unulu dein cei mai celebri ampelografi, voindu se esprime prin cifre influinti'a diverselorú circumstantie asupra calitatii vinului, a presupusu ca aceste influentie se potú imparti in duoe-dieci de parti, in proportiunile urmatórie:

Natur'a séu soiulu strugurilor	4
Natur'a terenului	4

*) De multu doriamu cá se vedemu ómeni de specialitate ocupandu-se si in limb'a nóstra cu cestiunea culturai viiloru. Sciam de mai inainte, cà viticultur'a si vinicultur'a in Daci'a inferioére a facutu progresse frumóse in scurtulu periodu de ani 25, si celu carele a beutu vinuri curate romanesci si moldovenesci inainte de 1850 si chiaru numai inainte de 1860, gustandu-le si astadi, va descoperi indata mare dferentia in calitatea lorú, tocma si in casu candu nu ar reflectá la enormele dferentie ale pretiuriloru. Inainte cu ¼ de seculu vinurile moldavo-romanesci se vèndea cu pretiuri de nimicu; astadi ele suntú obiectu de speculá fórté intensa.

Ne luaramu voia cá se reproducemu si noi acestu articiu, atátu in interessulu proprietariloru de vii, romani de nationalitate, càtu si dein punctu-de-vedere filologicu. Suntú chiaru si viieri, carii abia sciú se dea nume la càte patru seu cincii varietati de struguri, dein càte unu dealu intregu de vinii, séu cà le dau totu nume straine.

Fia cá se vedemu càtu mai curendu asemenea descriptiuni inca si dein alte regiuni ale Daciei, pe unde viticultur'a se afla in flóre, precumu de ex. pe la Pitesci, Odobesci, Iassi, Bucuresci, in Transilvani'a pe Ternave pàna la Blasiu, pe Murasiu dela Alb'a spre Deva, apoi dela Sibiiu pàna la S. Sebesiu etc.

Red. Trans.

Expositiunea pentru struguri	1
Cultur'a	3
Temperatur'a anului	5
Ingrijirea fabricatiunei vinului	3
Totalu	20

Ceea ce se petrece in podgoriile*) Prahovei, confirméza cele dise mai susu. In adevéru, pe candu viticultorii luminati cauta a parasi soiurile cele bune de struguri si a sterpi pe cele rele, fðra ca se tiena in séma despre cantitatea de vinu ce producu, viticultorii de røndu, cari n'au in vedere de càtu cantitatea vinului, éra nu cualitatea sa, se silesco a imulti varietatile cari producu zéma multa. De aceea se vedu vii in acelési conditiuni de vegetatiune, care producu vinuri fòrte comune, paduretie, alaturi cu vii care producu vinuri de prim'a cualitate.

Alaturi cu celebr'a viia a d-lui A. Slatinénu din valea Poenei, care produce vinuri dein cele mai alese, amu vedutu vii, alu caroru vinu intra in categori'a comuna. Negresitu ca inferioritatea nu se póte atribui numai varietatiloru de struguri, dara nu este de contestatu,*) ca predominiei soiuriloru comune trebue se se atribuesca o parte insemnata dein causele cari facu cá aceste vinuri sa fia ordinare.

Dupa aceste generalitati se descrimu varietatile de struguri cari se afla in podgoriile din Prahova.

Pentru mai multa inlesnire vomu impartí in doue categorii varietatile de struguri cultivate in vilele dein Prahova:

1. Varietati cu struguri negrii séu roscati.
2. Varietati cu struguri albi, verdiul séu galbui.

I. Struguri negri, vineti si profiri.

1. Negru vîrtos. Cèlu mai insemnatu dintre strugurii intrebuintiati pentru a face vinuri rosii. Córd'a sa este grósa, roscata; frundiele pucinu despicate, gróse st camu peróse pe partea inferióra; strugurele are forma cilindrica; bóbele séle sunt sferice, peliti'a grósa si fòrte colorata in negru; bóbele dungate cu rosiu, interiorulu loru este carnosu.

Acésta varietate infloresce si se cóce tardíu. Merita tóta atentiunea viticultoriloru si ar trebui imultita.

2. Negru móle, numitu in franciozesce Pinot de Bourgogne, — Maurillon noir, — le noirien, — si in insul'a Mader'a Tinta séu Negra-mola. Acésta varietate face parte deiu marea familia a struguriloru negri, numita de càtre ampelografii francesi Pinot, famili'a care se bucura de mare reputatiune in multe podgorii in Burgundi'a.

In tierile meridionale sunt prea pucinu cunoscuti si stimati, din cauza ca vegetatiunea loru este

slaba si producu pucinu. La noi negru-móle este clasificatu intre strugurii comuni; nu se bucura de mare reputatiune, si cu tóte acestea vitiele de negru-móle sunt in destulu de respandite in Prahova.

In Burgundi'a si Champani'a sunt fòrte cantati, cà-ci clim'a le este fòrte priintiósá.

In Ungari'a si in Banatu negru-móle si alti struguri dein acésta familia sunt cautati.

Negru-móle are viti'a slaba; cój'a sa este érn'a cam sura inchisa, séu bruna, éra vér'a roscata. Foile sunt in destulu de mari, prea pucinu despicate, aspre la partea superióra si neperóse la partea inferióra. Ciorchina este mica si de forme variate; bóbele sunt rotunde, de marimea media, si camu rari, amestecate cu bobitie; colórea loru este violeta inchisa. Vinulu are o colóre viua, camu inchisa, si se conserva in destulu de bine, mai cu séma candu nu se lasa se férba cu ciorchinele la unu locu.

8. Sein'a, in franciozesce Meunier, pe marginea Rinului Muller Reben, varietate tardia. Capusiele si mai pe urm'a foile sunt pufóse, adica, acoperite cu unu felu de putu albu, fòrte caracteristicu, si in destulu de despicate. Bóbele séle sunt vinete, de forma rotunda si camu rari.

Vinulu facutu numai de sein'a nu este gustosu si nu tiene multu. Se pretiude cà vinulu trasu albu este mai bunu de càtu rosiu.

Sein'a produce multu si suferé la geru. Cá si la tóte varietatile de Pinot, 'i cadu foile de timpuriu.

4. Timpuri'a, in franciozesce Maurillon hatif, in Ungari'a Jacovics si in nemtiesce Früh-magyar Traube, varietate care se deosibesce mai multu prin precocitatea sa. Se bucura de ore-care reputatiune.

5. Tiegancusi'a, varietate care se apropie de negru vertosu. Bóbele séle au colóre negra deschisa. Maturitatea este media. Gustulu séu este placutu; dulce si aromaticu. Are bóbe verdi aici si colea, ori-càtu de cópta se fia.

6. Vulpea séu Geoglia in in franciozesce Sérine noire, are viti'a grósa si nodurile bine desvoltate; foile sunt asemenea gróse, verdi inchise, intregi, adeca nedespicate, festonate inegalu. Bóbele au forma lungurétia, de colóre profira séu purpuria. Maturitatea este media. Se bucura de pré pucina maturitate in Podgoriile Prahovei.

7. Cór'n'a négra, franciozesce Malvoisie noire musquée, italianesce Malvasia nera di Caudia, are córda grósa si lunga, colóre cam roscata, foile neperóse, fòrte despicate si linse, ciorchin'a de marime media si de forma regulata; bóbele de colóre négra inchisa si de forma pucinu lungurétia, gustu dulce si temíosu. Vinulu ce produce are o aroma delicata si placuta candu strugurii se cocu mai de timpuriu. In Prahova este tardia si produce vinu comunu; se gasesce prea pucina prin vii, si nimeni nu tiene cá se o prasésca.

*) Podgoria, slav., = dealuri de vii, dein districtulu Prahovei, pe la Ploesci etc. Red. Trans.

**) Adeca nu se póte nega.

8. Razachia négra, frantiozesce Raisin perle, are foile despicate; coditiile bóbeloru lungi, ciorchin'a formata din mai multe ciorchinitie de susu si pana josu, bóbele de colóre négra si de forma lungurétia. Cá strugure de vinu nu este reputata.

9. Nému reu séu Ceolanu, varietate tardia, cu bóbele vinete si de marime media. Acestu nému de strugure este oropsitu de catre toti viticultorii si se gasesce mai cu séma in viile neingrijite.

10. Braghina, varietate rara in podgoriile din Prahova; bóbele sale au colóre purpuria, forma olivoida, gustu dulce si aromaticu; se cocu tardiu si produce vinu dulce si de unu gustu delicatu.

11. Tiegancusi'a, séu Córna rosia, frantiozesce Malvoisie rouge, italianesce Malvasia rossa, nému de vitia robusta. Ciorchinele suntu aripate, frumóse si de o colóre rosia deschisa. Fórte frumósa cá strugure de mésa; pentru vinu inse tiegancusi'a este prea apósa.

12. Vapsitoriu, frantiozesce Gros noir Teinturier, varietate comuna, cautata mai multu pentru a colorá vinurile decâtu pentru calitatile sale. Se deosebesce prin foile sale, cari incepu se se rosiésca inainte de a se cóce strugurele, si care in tempulu culesului sunt cu totulu rosii. Ciorchin'a pe data ce se forméza, dobandesce o colóre rosia. Bóbele sunt rotunde, indesate, negre.

Cá strugure pentru vinu este consideratu de calitate buna. Maturitatea sa este media, mai multu tardia decâtu tempuria.

II. Struguri albi.

1. Besícat'a, numita in Crimea meridionala Kakur, varietatea cea mai pretiosa cá strugure albu pentru vinu. Bóbele sale au o colóre galbuia ruginita, de forma pucinu lunguretia, se cocu tardiu.

In podgoriile din Prahova este considerata cá strugure de prim'a calitate pentru fabricatiunea viurilor albe si galbuie.

2. Tivgós'a, in frantiozesce Zirijosedi gris, pe marginea Rinului Grün Silvaner, varietate tardia, in indetulu de respandita in podgorii. Bóbele sale au o colóre verde galbuia ruginita; forma olivoida si se cocu tardiu. Cá calitate pentru vinu, este dupa besícata.

3. Gargaunariti'a, varietate tempuria de totu, atacata fórte multu de gargauni, vespi, albine si alte insecte; bóbele sale sunt galbui. Pentru vinu, trece intre vitiele comune.

4. Gordín'a gurguiata, face parte din famili'a numerosa a gordiniloru, struguri fórte respanditi mai in tóte podgoriile din Romani'a. Bóbele sale au o colóre verde galbuia si producu zéma multa. Maturitate media.

Pentru vinu este consideratu cá calitate de midiuocu.

5. Gordinu simplu, varietate mai tempuria cá acea precedenta. Bóbele sale au o colóre galbuia

sticlósa. Pentru vinu este trecutú intre varietatile comune.

6. Pistruia, in frantiozesce Zante blanc séu Blanc de Zante, varietate de prim'a ordine, are bóbele rotunde, de colóre galbuia si punctate; se cocu mai in acelasi tempu cá gordinulu gurguiatu.

7. Temfiósa verde, frantiozesce Muscat de Jésus? varietate tardia, de prima calitate pentru vinu. Bóbele sale sunt verdi indesate.

Temfiós'a suferé la plóia, albinele si vespii o strica fórte multu.

8. Temfiós'a galbuia, se bucura de aceeasi reputatiune cá si varietatea precedentá. Acésta temfiósa este timpuria si are bóbe galbuie.

9. Balan'a, frantiozesce Maurillon blanc, varietate fórte stimata; bóbele sale sunt balane si mai inchise in partea mai espusa la sóre. Candu strugurele este coptu, bóbele au pe densele nesce pestrui caracteristice.

10. Ardelénc'a, frantiozesce Lauvignon, varietate de calitate media; are bóbele dese si de colóre verdiuma. Maturitatea strugurului este mai multu de midiuocu.

11. Verdunc'a, frantiozesce Verdet. Strugurii pastréza colórea verde pana la maturitate. Acésta varietate produce vinu bunu si multu; fórte stimata. Este rara in vii.

12. Córna alba, frantiozesce Malvoisie blanche, italianesce Malvasia bianca, varietate de prima calitate, produce pucinu, inse dá o aroma placuta vinului. Bóbele sunt ovale, de marime media, pucinu indesate si de colóre alba deschisa, care bate in venetu.

13. Córna galbuia, are acelési insusiri cá cea alba, de care se deosebesce prin colórea galbuia a bóbeloru sale. Se cocu tardiu cá si córna alba.

14. Razachia, frantiozesce Raisin perle, varietate pucinu respandita si cautata mai multu pentru mésa. Bóbele sale sunt lunguretie, de colóre galbina verde, cam ruginita si cu picatiile. Maturitatea media.

15. Crucíuliti'a, frantiozesce Corinthe, varietate cu bóbele galbui, fórte rara; calitate buna, atatu pentru vinu cátu si pentru mésa. Maturitate media.

16. Tietí'a vacii; se gasesce cam raru in podgoriile din Prahova; are bóbele galbui; produce vinu aposu. Maturitatea media.

17. Mischetu, are bóbele mici, rotunde, tari. Candue ste coptu, acestu strugure este atatu da dulce, cá nu se póte manca. Este celu mai tempuriu, si cu tóte astea stá multu pe vitia, fóra cá se tréca.

Dintre tóte acestea varietati acelea care sunt mai cautate de către viticultorii progresisti, sunt urmátóriele:

Intre strugurii negri:

Negru vertosu, tiegancusi'a, sein'a, vapsitoriulu si la urma negru móle.

Éra intre cei albi:

Besícat'a, pistrui'a, tivgós'a, ardelénc'a si verdunc'a

Cá struguri cari dau aroma vinului, se cauta temiósese, córn'a alba si braghina.

Acestea sunt némurile de struguri cari se afla in viile din Prahova. Póte cà mai esista si altele; póte cà ne-amu insielatu, séu amu fostu gresitu informati asupr'a caracterelor; pentru aceea rugamu pe toti càti se intereséza de acésta materia, cà se bine-voiesca a ne comunicá observatiunile ce voru face, si pe care ne vomu grabi a le inregistrá.

(Economia nationala).

Societatea academica romana.

Membrii acelei societati s'au adunatu estempu in numeru de 14 si s'au ocupatu cu totu adensulu de lucrari. La inceputu spiritele celoru adunati se parea a fi nu numai ingrijate si intristate pentru perde-rea unoru membrii, dara in parte si iritate prin scirea positiva ce le vení, cà unulu dein ministrii se ocupa cu planulu desfiintari ei acéstei societati. Se sciá, cà acelu domnu si mai inainte de a se face miustru trecea de mare adversariu alu societati academice, pe ai carei membrii ii despretiuesce cu pucine esceptiuni. Intre acestea esceptiuni este unu membru, fòra a carui consimtire ministrulu anevoia ar cutédia se éssa cu asemenea proiectu in faci'a Domnitoriului, care in a. 1867 confirmase statutele societati, se facuse si membru onorariu alu ei. De câte-va dile incóce se spune, cà nu ar mai fi vorba de disolutiune, ci numai de reformarea societati prin una lege, alu carei proiectu s'ar prepara, de pre acuma, cà se se puna pe més'a camerelor legislative.

Pretestulu principale sub care curgu agitaciunile in contra societati academice este, cà aceea inca totu nu ar fi corespunsu la scopulu pentru care a fostu infientiata, adeca la compunerea dictionariului etymologicu si a gramaticéi. Dara acestu pretestu se spulbera si dispere de inainte toturorú ómeniloru carii sciú ce este gramatic'a si dictionariulu etymologicu; de aceea in dilele acestea s'a si spusu adeverulu curatu la toti adversarii societati academice.

Siepte ani intregi, adeca dela 1860 pàna la 1867 gubernulu a inbiátu pe literati cu trei mii de galbini dein fondulu Zappa, pentru dictionariu si gramatica. Nu s'au aratatu nimeni, carele se voliésca a'si inmormenta sanetatea si venitoriulu pentru trei mii de galbini. Dupa infientiarea societati, acésta invitase pe toti filologii cà se conlucre pentru honorarie de câte 1 galbinu pe cóla scrisa, impluta numai cu vocabule simple, de care lipsescu in vocabulariele publicate pàna acilea, si câte 15 galbini pe cóla tiparita. Afóra dein societate érase nu se aflá nici unului in alti siepte ani. Causele sunt invederate: greutatea estraordinaria a întreprinderi, midiolócele si calile de a'si asigura cine-

va mai usioru existenti'a sa, la unii nepasarea si la altii dulcea lene.

Dara nu place proiectulu de dictionariu care se publica? Asia se suna dein parti diverse; inse nu s'a vediutu una singura litera, séu fia si nnmai 5—6 pagine elaborate si publicate de altii cá specimine, cà contraproiectu, care se viia in concurrentia cu proiectulu ddloru Laurianu et Maximu. Pre càtu tempu nu se intempla acésta, criticii si criticastrii n'au dreptu. Acelu dreptu ei sunt obligati se'lu castige prin — labóre si prin operate mai bune.

Ei bene, societatea academica se apucà ea in-sa'si de revisiunea dictionariului, pe temeliulu regulamentelor sale.

Nr. 138, 142, 145, 146 si 148.

Publicarea baniloru incursi

la fondulu asoc. dein 20—25. Iuliu 1874.

I. Dela dn. vicariu foraneu in Hatiega, Petru Popu, tacs'a de membru ord. pre 187²/₃ 5 fl.

II. Prin dn. capelanu si cassariu alu despart. cerc. alu Clusiului (X), Gregoriu Chiff'a s'au tramesu cà tacsé de membrii ord., si anume: dela dn. prof. de univ. in Clusiu, dr. Gregoriu Szilasi tacs'a de m. ord. pre 187³/₄ 5 fl. — Dela dn. protop. in Clusiu, Gavriulu Popu tacs'a de m. ord. pre 187²/₃ 5 fl. — Dela dn. capelanu in Clusiu, Gregoriu Chiff'a tacs'a de m. ord. pre 187³/₄ 5 fl.

III. Prin directiunea despart. cerc. alu Sibiului (III) s'au tramesu :

a) Cà tacsé de membru fundatoriu.

Dela dn. proprietariu in Cacov'a, Ales. Lebu, in 3 obligatiuni urb. trans. 200 fl.

b) Tacsé de membrii ordinari.

Dela dn. protop. in Sibiú, Ioane Popescu, cà tacsá de m. ord. pentru totudeun'a in un'a obligatiune urb. trans. 100 fl. — Dela comun'a romana Saadu cà tacsá de m. ord. nou pentru totudeun'a in un'a obligatiune de statu unificata 100 fl. — Dela dn. direttore alu Albinei in Sibiú, Visarionu Roman cà tacsá de m. ord. pe 187³/₄ 5 fl. — Dela dn. conceptistu de advocatu in Sibiú dn. Nic. Olariu tacsá de m. ord. nou pe 187³/₄ 5 fl. — Dela dn. notariu comunale in Saadu, Const. Popoviciu cà tacsá de m. ord. pe 187²/₃ si 187³/₄ 10 fl. — Dela dn. parochu in Saadu. Const. Santionu tacsá de m. ord. pe 187¹/₂ si 187²/₃ 10 fl. — Dela dn. jud. comun. in Saadu Dumitru Popoviciu tacsá de m. ord. nou pe 187³/₄ 5 fl. — Dela dn. economu in Saadu, Bucuru Bolot'a, tacsá de m. ord. pe 187²/₃ 187³/₄ 10 fl. — Dela dn. economu in Saadu Ioanu Pop'a Oprea tacsá de m. ord. nou pe 187³/₄ 5 fl. — Dela dn. economu in Saadu Const. Munteanu tacsá de m. ord. nou pe 187³/₄ 5 fl. — Cu promissiune de a solvi capitalulu de 100 fl.

c) Cà tacsé de m. ajut. ai despartimentului.

Dela Corneliu V. Romanu studente in Sibiú 1 fl. — Dela practicantulu de advocatu I. Clainu (Micu) de Saadu 2 fl. — Dela scolaru in Saadu Const. C. Munteanu 1 fl. — Dela scolaru in Saadu Ioanu C. Munteanu 1 fl. — Dela dn. invetiatoriu in Satulu-lungu, Stefanu Dragomiru 2 fl. — Dn. comerciantu in Saadu, Stefanu Dragomiru 2 fl. — Dn. invetiatoriu in Saadu, Dimitrie Hensiu 2 fl. — Dn. parochu I. Clainu (Micu) parochu in Saadu 2 fl. — Dn. economu in Saadu, Simeonu Romanu 2 fl. — Dn. invetiatoriu Dimitrie Clainu (Micu) 1 fl. — Dn. cantoriu in Saadu Nicolae Popoviciu 1 fl. — Dn. economu in

Saadu, Ioanu Musiatu 1 fl. — Dela scolariu in Saadu Iulianu Simtionu 1 fl. — Dela dn. capelanu castrense in Sibiiu Gregoriu Serbu 1 fl. — Dela dn. parochu in Talmacelu Dumitru Secarea 1 fl. — Dela dn. parochu in Talmacelu Nic. Secarea 1 fl. — Dela dn. economu in Talmacelu Simeonu Danielescu 1 fl. — Dela dn. economu in Talmacelu Irimia Romanu 1 fl. — Dela dn. invetiatoriu in Sabesulu de susu Dimitrie Secarea 1 fl. — Dela dn. economu in Sabesiu de susu, Vasilie Pop'a 1 fl. — Dela dn. economu in Porcesci Rusalimu Costein 1 fl. — Dela dn. economu in Porcesci Nicolau Parvu 1 fl.

d) Cá contribuiiri resp. offerte.

Dela dn. notariu comun, in Racovitia Ioanu Macelariu 5 fl. — Dela Ioanu Cimpoce'a economu in Saadu 50 cr. — Dela Nicolae Cimpoce'a scolariu in Saadu 20 cr. — Dela Ioanu Musiatu scolariu in Saadu 20 cr. — Dela Stan'a A. Dregiciu 20 cr. — Dela scolariulu dein Saadu Ioanu Mohanu 20 cr. — Dela scolariulu dein Talmacielu, Simeonu Secarea 20 cr. — Dela economu in Sabesiu de susu, Ioanu Ionascu 50 cr. —

IV. D. protopresbiteru Ioanu Hanni'a cu ocasiunea adunarei gen. cercuale dein 12. Iuliu a. c. tiente la Saadu, prin un'a scrisoria, s'a dechiaratu cumu cá in memori'a repausatului seu parente, dá la fondulu asociatiunei o suma de 100 fl. a. c. pentru carea a depusu atunci, si pana la solvirea efectiva a amentitei sume, interesele anuali de 5 fl. v. a.

V. Prin directiunea despart. cerc. alu Brasiovlui (I) s'au tramesu:

Dela dn. parochu in Brasiovu Bart. Baiulescu tacs'a de m. ord. pe $187\frac{3}{4}$ 5 fl. — Dela dn. protop. Ios. Baracu tacs'a de m. ord. pe $187\frac{3}{4}$ 5 fl. — Dela dn. Radovjciu tacs'a de m. ord. pe $187\frac{2}{3}$ 5 fl. — Dela dn. I. T. Popovicu tacs'a de m. ord. pe $186\frac{4}{5}$ 5 fl. — Dela dn. Constantinu Steriu tacs'a de m. ord. pe $187\frac{2}{3}$ 5 fl. — Dela dn. Const. Popasu tacs'a de m. ord. pe $186\frac{2}{3}$ 5 fl. — Dela dn. Stef. Poenariu tacs'a de m. ord. pe $187\frac{2}{3}$ 5 fl. — Dela dn. Stef. Chichiumbanu tacs'a de m. ord. pe $187\frac{3}{4}$ 5 fl. — Dela dn. advocatu in Brasiovu Nic. Densuriansu tacs'a de m. ord. pe $187\frac{2}{3}$ 5 fl. — Dela dn. professore in Brasiovu Dr. Vasilie Glodariu tacs'a de m. ord. $186\frac{4}{5}$ 5 fl. — Dela dn. comerciante Andronicu Androne tacs'a de m. ord. ajutatoriu 1 fl.

VI. Prin du. protopopu in Bradu, Nicolae Mihaltianu, s'au tramesu si anume:

Dela dn. jude reg. in Bai'a de Crisiu Amosu Francu tacs'a de m. ord. restante pe (?) 5 fl. — Dela dn. protonotariu comitatense in Bai'a de Crisiu, Sigismundu Borlea tacs'a de m. ord. nou pe $187\frac{3}{4}$ si pentru diploma 6 fl. — Dela dn. asesore la tribunalulu reg. in Bai'a de Crisiu Ianu Motiu tacs'a de m. ord. nou pe $187\frac{3}{4}$ si pentru diploma 6 fl. — Dela dn. Fiscalu comitatense in Bai'a de Crisiu, George Secul'a tacs'a restante de m. ord. pe (?) 5 fl. — Dela dn. advocatu in Bai'a de Crisiu Teodoru Papu tacs'a de m. ord. nou pe $187\frac{3}{4}$ 5 fl. — Dela dn. asesore orfanale comitatense in Bai'a de Crisiu, Demetriu Papu tacs'a de m. ord. nou pe $187\frac{3}{4}$ si pentru diploma 6 fl. — Dela dn. comerciante in Bai'a de Crisiu, Iustinu Adamovicu, tacs'a de m. ord. nou pe $187\frac{3}{4}$ si pentru diploma 6 fl.

Sibiiu 25. Iuliu 1874.

Dela secret. asoc. trans.

Nr. 153, 159.

Publicarea baniloru incursi

la fondulu asoc. pe tempulu dela 25. Iuliu pana 31. Iuliu a. c.

Dela II. sa dn. jude la curi'a regia in Pest'a, Augustinu Ladai in 2 obligatiuni urb. trans. un'a a cate de 100 fl. si anume Nr. 42626 si 42655, cu totulú cá tacs'a de m. fundatoriu 200 fl.

Dela magnif. dn. inspectoriu scol. II. alu fondului regiu. Iuliu Bardosi, in un'a actiune a bancei gen. trans. Nr. 2073 cá

solviti 70 fl. si in bani gata 30 fl., cá tacs'a de m. ord. pentru totu deaun'a, la olalta 100 fl.

Sibiiu 31. Iuliu 1874.

Dela secret asoc. trans.

172, 174, 182, 183.

Publicarea baniloru incursi

la fondulu asoc. trans. pe tempulu din 31. Iuliu pana in 7. Augustu a. c.

Dela dn. redactore in Pest'a, Alesandru Romanu tacs'a de memdru ord. pe $187\frac{3}{4}$ si anticip. $187\frac{4}{5}$ 10 fl. — Dn. deputatu dietale in Pest'a, Michailu Besanu tacs'a de m. ord. nou pe $187\frac{3}{4}$ 5 fl. — Dn. administr. protopopescu in Deesiu Pop'a Nicolae F. Negrutiu, tacs'a de m. ord. nou pe $187\frac{3}{4}$ si pentru diploma 6 fl. — Dn. dr. Ilariu Puscariu protosingelu si prof. de teologia in Sibiiu pe $187\frac{2}{3}$ $187\frac{3}{4}$ 10 fl. — Dn. Moise Tom'a archivariu archi-diecesanu in Sibiiu tacs'a de m. ord. nou pe $187\frac{3}{4}$ 5 fl. — D. advocatu dr. Io. Borcea tacs'a pe $187\frac{2}{3}$ $187\frac{3}{4}$ 10 fl. — Dn. jude reg. ung. Petru Rosc'a tacs'a pe $187\frac{3}{4}$ 5 fl. — Dn. secretariu archi-diecesanu Nicolae Fratesiu tacs'a de m. ord. pe $187\frac{1}{2}$ $187\frac{2}{3}$ si $187\frac{3}{4}$ 15 fl. — Dn. parochu si prof. de cantu in Sibiiu Demetriu Cortianu tacs'a pe $187\frac{2}{3}$ si $187\frac{3}{4}$ 10 fl. — Dn. consil. gub. pens. Elia Macelariu in un'a actiune dela banc'a gen. Transilvani'a solviti 70 fl. si bani gat'a 30 fl. cá tacs'a de m. ord. pentru totu deun'a, la olalta 100 fl. — Dn. cr. capitanu pens. Io. Bradu tacs'a de m. ord. pe $187\frac{1}{2}$ $187\frac{2}{3}$ si $187\frac{3}{4}$ 15 fl. — Prin directiunea despart. cerc. alu Albei Iulie s'au tramesu: — Dn. protop. in Alb'a Iuli'a Gregoriu Elechesiu tacs'a de m. ord. pe $187\frac{2}{3}$ si $187\frac{3}{4}$ 10 fl. — Dn. proprietariu in Alb'a-Iuli'a Samuilu Tierlea tacs'a de m. ord. pe $186\frac{7}{9}$ si $186\frac{8}{9}$ 10 fl. — Dn. advocatu in Alb'a-Iuli'a Ioanu Cosieriu tacs'a pe $186\frac{6}{7}$ 5 fl. — Totu prin directiunea despart. cerc. alu Albei Iulie s'a tramesu cá tace de m. ajutatori: — Dn. jude la Saline in Uióra Petru Vladu 2 fl. — Dn. inspectoriu de baia in Uióra Nic. Muresianu 2 fl. — Dn. mesuratoriulu de sare in Uióra Nic. Ilesianu 2 fl. — Dn. inspectoriu de saline in Uióra Io. Trifanu 1 fl. 50 cr. — Dn. juratu mare in Uióra Io. Morariu 1 fl. — Dela dn. salicidu in Uióra: Cost. Ciunganu 1 fl.; dn. Greg. Danila 1 fl.; dn. Ioanu Morariu senat. 1 fl.; dn. Teodoru Chioreanu 1 fl. — Dela dn. vighitoriu in Uióra: Nicolai Maieru 1 fl. — Dela dn. salicidu in Uióra: Gregoriu Hoparteanu 1 fl.; dn. Iacobu Pop'a 1 fl.; dn. Manoilu Pop'a 1 fl.; dn. Onutiu Baciu 1 fl.; dn. Nicolae Pop'a a lui Iacobu 1 fl.; dn. Nicolau Rosc'a alu Chirianiei 1 fl.; dn. Io. Hoparteanu 1 fl.; dn. Ioanu Banciu 1 fl. — Dela dn. salicidu (taiatoriu de sare) in Uióra: dn. Nicolae Medvesiu 1 fl.; dn. Iosifu Doboceanu 1 fl.; dn. Ioane Rosc'a 1 fl.; dn. Nicolae Veghianu alu lui Glig. 1 fl.; dn. Ieronimu Pop'a 1 fl.; dn. Iosifu Maieru 1 fl.; dn. Ioane Pop'a alu lui Michaiu 1 fl.; dn. Timoteiu Groze 1 fl.; dn. Gratianu Morariu 50 cr.; dn. Ioane Arisianu 1 fl.; dn. Ioane Radu 1 fl.; dn. Augustinu Baciu 1 fl.; dn. Vasilie Ilesiu 50 cr.; dn. Georgiu Chioreanu 1 fl.; dn. Nicolau Baciu 1 fl.; dn. Nicolau Lalutiu 1 fl.; dn. Vas. Davidu 1 fl.; dn. Siofroniu Rosc'a 1 fl.; dn. Vasiliu Vervu 1 fl.; dn. Ioane Codrea 50 cr.; dn. Tanasie Risica 1 fl.; dn. Ioane Morariu 50 cr. — Dn. invetiatoriu in Uióra Nic. Simescu 1 fl. — Dn. parochu gr. cat. in Gabudu, Bas. Manaradianu 1 fl. — Dn. parochu gr. cat. in M. Gesi'a, Nicolau Simonfiu 2 fl. — Dn. jude comun. in M. Gesi'a, Ioane Bradu 1 fl. — Dn. proprietariu in Nosilacu, Iacobu Popu 5 fl. — Dn. parochu gr. cat. in Ciung'a Bas. Ursu 1 fl. — Dn. parochu gr. cat. in Silvasiulu rom., Dionisiu Boeriu 2 fl. — Dn. curatoriu bas. in Silvasiulu rom., Ioane Gárl'a 1 fl. — Dn. parochu gr. c. in Captalanu, Alesandru Lazaru 1 fl. — Dn. parochu gr. c. in Uióra de susu, Absolonu Orianu 1 fl. — Dn. parochu gr. cat. in Ciucu, Ioane Olariu 1 fl. — Dn. parochu gr. c. in Copandu, Filipu Siandru 1 fl. — Dn. Cooperatore gr

cat. in Cecalaca, Filonu Aaronu 1 fl. — Dn. curatore bas. in Uior'a de susu, Ioane Radu 1 fl. — Dn. parochu gr. cat. in Farau, Nic. Germanu 2 fl. — Dn. par. gr. cat. in Farau, Io. Moldovanu 2 fl. — Dn. proprietariu in Tibru, Vasiliu Rusanu 1 fl. — Dn. docerte gr. cat. in Faragau, Demetriu Popu 1 fl. Sum'a ajuto'riiloru v. a. fl. 67 cr. 50.

Prin dn. protopopu in Bradu, Nicolae I. Mihaltianu s'au tramesu: — Dn. protop. Nicolae I. Mihaltianu, tacs'a de m. ord. nou pe 187³/₄ si pentru diploma 6 fl. — Dn. parochu in Risic'a, Nicolae Hentiu, sen. tacs'a de m. ord. nou pe 187³/₄ si pentru diploma 6 fl. — Dn. subjude reg. in Halmagiu, Daniilu Gaboru, tacs'a de m. ord. nou pe 187³/₄ si pentru diploma 6 fl. — Dn. esecutoriu reg. Petru Gligoru, tacs'a de m. ord. nou pe 187³/₄ si pentru diploma 6 fl. — Dn. asesore orfanalu Ioanu Simionasiu, tacs'a de m. ord. pe 187³/₄ si pentru diploma 6 fl. — Dn. asesore orf. in Bai'a de Crisiu, Georgie Munteanu, tacs'a de m. ord. nou pe 187³/₄ si pentru diploma 6 fl. — Dn. negociatoriu in Bai'a de Crisiu, Georgie Beovicu, tacs'a de m. ord. nou pe 187³/₄ si pentru diploma 6 fl. — Dn. preotu gr. cat. in Bai'a de Crisiu, Liviu Iancu, tacs'a de m. ord. nou pe 187³/₄ si pentru diploma 6 fl. — Dn. presied. la tribunalu reg. in Bai'a de Crisiu, Gerardu Veghsö tacs'a de m. ord. nou pe 187³/₄ 5 fl. — Dn. jude reg. in Halmagiu, Alesandru St. Siulutiu tacs'a de m. ord. pe 186⁴/₅ 5 fl. — Dn. negociatoriu in Baitia, Georgiu Bardosi tacs'a de m. ord. pe 187¹/₂ 5 fl. — Dn. advocatu in Bai'a de Crisiu, Teodoru Popu pentru diploma 1 fl.

Au incursu la secretariatulu asoc. si anume: — Dn. practicant judicalu in Sibiu, Ioane Mihaltianu tacs'a de m. ord. nou pe 187³/₄ 5 fl. — Dn. jude procesuale in Monoru, Elia Cinci'a tacs'a de mem. ord. pe 187⁰/₁ 187¹/₂ 187²/₃ 187³/₄ 20 fl. — Dn. secret. in Orastei'a, Alesandru Cl. Vladu tacs'a de m. ord. pe 187⁰/₁ 187¹/₂ 10 fl. v. a.

Sibiu 7. Augustu 1874.

Dela secret. asoc. trans.

Dare de séma

despre venitele si spesele avute cu ocaziunea festivitatiloru la adunarea generale a Asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu, tienuta in Dev'a la 10 si 11. Augustu 1874.

I. VENITE.

Contribuiri dela Domnii: Ioanu Papiu 15 fl., Dr. Lazaru Petcu 25 fl., Georgiu Csaklany 25 fl., Antoniu Schiau 20 fl., Ioanu Balomiri 15 fl., Michailu Bontescu 15 fl., Simeonu Horváth 10 fl., Georgiu Nicóra 10 fl., Petru Dragits 10 fl., Ioanu Candrea 10 fl., Simeonu Piso 12 fl., Nicolau Opra 10 fl., Ioanichiu Olariu 5 fl., Teodoru Petrisioru 4 fl., Nicolau Popu 3 fl., Ioanu Szabo 2 fl., Ioachim Fulea 3 fl., Avramu Suci 5 fl., Georgiu Serban 2 fl., dómn'a Eva Moldovanu 5 fl. Din colecta facuta in Dobra prin dn. Georgiu Nandra 27 fl. 70 cr. Din colecta facuta in Huniadórá prin dn. Georgiu Danila 17 fl. Dein colecta facuta in Gioagiu prin dn. Petru Fodoreanu 10 fl. Dein colecta facuta in Zamu prin dn. Petru Fagarasiu 5 fl. 25 cr. Dela dn. Petru Damianu 3 fl., dn. Antoniu Bersanu 1 fl., Eminentia Sa Parintele episcopu alu Caransebesiului Ioanu Popasu 20 fl. Dein concertulu datu in onórea si beneficiulu asociatiunei 321 fl. 30 cr. Dein balulu datu in onórea si beneficiulu asociatiunei 175 fl. Sum'a 786 fl. 26 cr.

II. SPESELE

statorite si aprobate in totalu 510 fl. 15 cr. Comparandu venitele de 786 fl. 25 cr. cu spesele de 510 fl. 15 cr., resulta venitu curatu de 276 fl. 10 cr. adeca doue sute sieptedeci si sieše floreni 10 cr. in v. a., care suma fiindu destinata pentru fondulu

asociatiunei, s'a si trimisu la adres'a Prea Onoratului comitetu alu asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu la Sibiu.

Deva 19. Augustu 1874.

Comitetulu arangiatoriu.

Bibliografia.

APELE DE LA VACARESCI. Comedia-vodevila in 3 acte, compusa de Mateiu Millo, artistu dramaticu. Reproducerea si representarea pe scena in parte sau in totalu suntu oprite, fóra voia auctorului. Bucuresci. Pag. 134. Pretiulu 4 lei n.

CHIRIT'A LA EXPOSIT'A DELA VIEN'A. Povestire humoristica cu cantece, compusa de Mateiu Millo, artistu dramaticu. Reproducerea si representarea pe scena in parte sau in totalu sunt oprite, fóra voi'a auctorului. Bucuresci. Pag. 18. Pretiulu 1 leu 20 bani.

UNA MOSTRA DE ISTORIA CRITICA.

„Si seculu XIX. are facutori de minuni.“

„Si va fi rategirea cea de apoi mai rea de cátu cea de antaiu.

Bucuresci 1874. Pag. 23. Pretiulu 50 bani.

DICTIONARU POTRATIVU ROMANO-FRANCESU si FRANCESU-ROMANU. 2 volume forte in 16°. Editiunea eleganta, cu litere noue, in doue colóne, ambele cu peste 900 pagine. Pretiulu partiei I. Romanu-Francesu 6 franci, partiei II. Francesu-Romanu 9 franci. Cartonagiulu elegantu in pensa a 1. 50 fr. de fia-care.

Cu aceste Dictionarie, speramu a indeplini golulu simtitoriu ce avemu, spre facilitarea studiului ambeloru limbi surori, care adi este fórt necesariu in viati'a nóstra practica si sociala.

Partea antaiu a acestui Dictionariu este complectata cu mai tóte cuvintele limbei romane, precumu si partea a dou'a este culésa si complectata dein cele mai bune dictionarie francesci ce esista.

Speramu ca aceste dictionarie voru fi bine primite spre consultare cu interesu de ori-cine in specialitatea sa, si totu-deodata spre a ne incuragi'a in sarcin'a ce amu luat si voftu lua cu publicarea Romanu-Germanu si Germanu-Romanu, care sunt in preparare si care sunt strictu necesarie fia-carui omu sociabilu.

De vendiare la tóte librariile dein Capitala si dein tóta Romani'a.

„Tromp. C.“

Au aparutu acumu si se afla de vendiare la tóte librariile SCRIERILE LUI CONSTANTINU NEGRUZZI. Editiunea Socecu. Bucuresci. Trei volume in 8°. Cuprindendu novele, scrisori, scrieri istorice, poesii si scrieri gramatice.

Editiune frumósa si singura complecta. Pretiulu 15 lei n.